

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Forum Competens Quæstionibus ex Universo Jure
selectis, atque ad praxin utilissimis illustratum, Seu
Tractatus Canonico-Civilis**

Friderich, Melchior

Ingolstadium, 1709

Caput II. De Foro Delegationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61662](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61662)

rem adijcitur, videlicet ut irriti sint omnes actus Jurisdictionis in partem invitam exercita. Quin ulterius dico contra Panorm. Felin. Dec. ac aliorum communem *in cit. C. Caterum de Rescript.* valere acta Judicis inferioris parti volenti jus dicentis, tametsi motu proprio & non ad instantiam partis emanarit rescriptum avocatorium etiam cum clausula irritante: dummodo constet, in gratiam partis emanasse. Manet enim etiam hic illa regula, quod quilibet favori pro se introducto possit renunciare, & quod Princeps non obrudat suos favores invitis, nec cogat jis uti, sed solum concedat. Quamdiu igitur pars, in cujus favorem rescriptum emanavit, & quæ scit illud emanasse, eo uti non desiderat, sed coram Judice inferiore litigat, tamdiu valent acta, quia non deficit jurisdictio, uti patet ex *cit. C. Audita de Restitut. Spoliat.*

C A P U T II.

De Foro Delegationis.

§. I.

Forum Delegatum quid sit.

SUMMARIUM.

462. *Discrimen inter Jurisdictionem Ordinariam & Mandatam explicatur.*
 463. *Traditur modus discernendi unam ab altera.*
 464. *In dubio præsumitur Jurisdictio esse Ordinaria.*
 465. *Forum Delegatum est, quando Jurisdictio Mandata exercetur.*

462. Non semper Judices Ordinarios Jurisdictionem in subditos per semetipsos exercere, sed alijs exercendam committere notum est. Qua ratione cum teneam comparere coram Judice, quem Jura non dederunt, sed quem fors extra ordinem obtulit, idcirco Forum hujusmodi est Extraordinarium, æquè ac illud, quod

quod ipse efficio, Judici non meo jurisdictionem in me prorogando. De hoc Foro antequam agamus, prælibari aliqua de Jurisdictione necesse est. Celebrerrimâ hæc distinctio dividitur in *Ordinariam & Mandatam*. Illam *Propriam* dicunt, hanc *Impropriam & Alienam*. *Propria* est, quæ eam habenti competit vel jure Magistratûs, quem gerit, vel auctoritate specialis Legis aut Constitutionis Principis. Sive: est Jurisdictio, quam quis ex munere suo ad hoc instituto & suo nomine exercet. *L. 1. prim. ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisdict. L. More §. & L. seq. ff. de Jurisdict.* Talem habent Imperator, Reges, aliique Principes in suo territorio, Episcopus, Capitulum Sede vacante, Legatus Apostolicus, Archidiaconus, Archipresbyter, Vicarius Generalis &c. *Aliena Jurisdictio est, quam quis ex mandato alterius, cui ea competit, vicariam præstando operam exercet*, ut ait Bocerus *Tract. de Jurisdict. c. 6. n. 3.* vel, ut definit Gregor. Tholosan. *L. 5. Partition. Jur. Canon. tit. 5.* est *Jurisdictio mandata, quam quis non suo, sed alterius nomine ac beneficio exercet*. Sed cum etiam Judices Ordinarij à Principe dati, nomine ac beneficio ipsius, vicariamque ei operam præstando ac ex ejusdem mandato jurisdictionem exercent; idcirco præplacet definitio, quam dat Molina *tr. 5. de Justit. disp. 14. n. 1.* *Est potestas, que non ex proprio munere, sed ex commissione mediata vel immediata alterius, qui id ex proprio munere habet, jurisdictionem exercere potest.* Desumitur ex *cit. L. 1. §. qui mandatum, & L. 3. ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisdict.* Dicitur *Potestas, que non ex proprio munere &c.* Quâ ratione distinguitur à Jurisdictione *Propria & Ordinaria*, utpote quæ ex proprio munere exercetur. Dicitur: *ex commissione mediata vel immediata.* Cum supremi Principis Delegatus, ut mox dicitur, subdelegare possit: quo casu subdelegatus jurisdictionem habet ex commissione solum mediata. Dicitur: *alterius, qui id habet ex proprio munere.* Quo modo distinguitur Delegatus ab Arbitro: hic enim ordinariè non accipit decidendi potestatem ab eo, qui jurisdictionem ex pro-

proprio munere habet, sed à partibus, quæ sibi illum in Judicem deligunt, non refragante Lege, sed annuente.

463. Ut verò alias definitiones, quas vel Theologi vel Jurista, vel Medici aut Philosophi, suis quique objectis adaptant, non est expeditum ad casus particulares applicare, indéque singulas species definitas eruere; ita pariter ex data Jurisdictionis Mandatæ definitione non illicò apparet, quænam in specie Jurisdictionis Ordinaria sit, aut Delegata. E. g. dubium adhuc restat, sitne Ordinaria Jurisdictio Administratoris Ecclesiæ alicui à SS. Pontifice dati, item Judicum Austregarum (de quibus supra n. 315.) an Delegata. Itaque ad eas in casibus specialibus discernendas, aliam quampiam regulam statuere placet cum Bartol. *in cit. l. 5. ff. de Jurisdic. n. 8.* Panormit. *in C. L. Relatum. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 5.* Molina *cit. disp. 14. n. 3. & 4.* & Cardin. de Lugo *l. 1. Respons. Moral. dub. 46.* Illa est Jurisdictio Ordinaria, quam confert Lex, Consuetudo, aut Princeps, commitiendo negotiorum universitatem, & nullam clausulam apponendo, quâ moneat accipientem, ut non propriâ, sed Principis conferentis auctoritate procedat. Cujusmodi clausula foret: *Nostra auctoritate facias, Appellatione postpositâ procedas.* Cùm enim, ut ponitur, negotium tale sit, in quo alioqui appellatio ad Superiorem admittenda foret, signum est, quòd dum ea excluditur, non detur Jurisdictio Ordinaria, à qua cæteroquin licitum est appellare.

464. Si dubium est, an Lex vel Princeps voluerit conferre Jurisdictionem Ordinariam, an Delegatam, præsumitur contulisse Ordinariam ad universitatem causarum: quia censetur creare Officium & Magistratum, cui sit annexa talis Jurisdictio. Hinc quia inferiores Magistratus non possunt creare Officia & novos Magistratus publicos (nisi ex Principis vel Legis consensu, prout Episcopus constituit Vicarium, ut cum ipso idem tribunal & jurisdictionem habeat) conferunt Jurisdictionem solum Delegatam, quando cuiquam potestatem cognoscendi & iudicandi tribuunt.

B bb

465.

465. Ex dictis consequens est, quòd sicut Judex Ordinarius est, qui ex munere & officio proprio Jurisdictionem exercet; Delegatus verò, qui non ex officio proprio, sed ex commissione sibi facta & dato mandato: ita si forum accipiatur pro loco exercendarum litium, prout accipi diximus *n. 2.* Forum Delegationis sit tribunal vel locus, ubi Jurisdictio Delegata seu Mandata exercetur. Si verò Forum sumatur pro ipso Judicio juxta dicta *n. 3.* Forum Delegatum dicendum erit Judicium à Judice Delegato institutum. Si denique juxta dicta *cit. n. 3.* per Forum intelligatur ipsa Jurisdictio & judicandi potestas, eadem erit ejusdem definitio, quàm modò Jurisdictionem mandatam descripsimus.

§. II.

Jurisdictionem delegare quis possit.

SUMMARIUM.

466. Ordinarius Judex Jurisdictionem mandare potest, nisi à Rege vel Principe id ipsi specialiter sit vetitum.
467. Non tamen totum suum Officium absque consensu Superioris committere alteri.
468. Delegatus summi Principis subdelegare potest, tametsi ad unam tantum alteramve causam determinatam sit delegatus, & non ad universitatem.
469. Nisi sit electa personæ industria.
470. Ex eo solum, quòd Delegatus jussus est personaliter exequi negotium, non censetur electa personæ industria.
471. Subdelegatus non potest subdelegare.
472. Delegatus ab alio, quàm à Principe, subdelegare nequit.
473. Nisi sit delegatus Proconsulis, aut Legati à latere.
474. Aut delegatus ad universitatem causarum.
475. Jurisdictio ratione Dignitatis aut Officij delegata in genere, potest in certis casibus subdelegari.

476. *Delegatus Ordinarij Principe inferioris de Jure non potest subdelegare, tametsi à Delegante id ipsi concedatur.*

477. 478. *Respondetur ad opposita.*

479. *Contrarium praxi receptum est.*

480. *Potest quisvis Delegatus actum non jurisdictionalem alteri committere.*

466. Ad quæstionem, quis delegare Jurisdictionem possit, sic respondet Julian. *L. 5. ff. de Jurisdic. More Majorum ita comparatum est, ut is demum Jurisdictionem mandare possit, qui eam suo jure, non alieno beneficio haberet, id est, qui Ordinariam & non Mandatam Jurisdictionem haberet. Ita pariter respondet Ulpian. *L. solet 16. § L. Prætor 17. ff. eod.* Quia videlicet potest quis per alium, quod potest facere per se ipsum. *reg. Jur. 68. in 6.* Concordat textus *C. Cum Episcopus 7. V. per se vel per alium de Offic. Judic. Ord. in 6.* Ut adeò Judex omnis Ordinarius suam Jurisdictionem alteri mandare possit; nisi vel à Lege vel à Principe id ipsi specialiter vetitum sit. Neque enim verum est, quod Fachin. ait *L. 1. Controvers. c. 45.* majoribus duntaxat Magistratibus delegandi potestatem tributam esse *L. Cum Prætor 12. ff. de Judic.* Ibi enim Proconsul, Legatus, Præfectus Urbi, aliique Romæ Magistratus tantum exempli causâ ponuntur, neque vel ibi vel alibi Magistratus illis expressis minores excluduntur. Oportet tamen, ut qui delegat, actu Jurisdictionem Ordinariam ipse habeat. Hinc cum Proconsul, vel Legatus, Jurisdictionem, antequam Provinciam ingrediatur, non habeat, eam ante ingressum mandare nequit. *Est enim perquam absurdum* (ut ait Ulpian. *L. Observare 4. §. 6. ff. de Officio Proconsul.*) *antequam jurisdictionem ipse nanciscatur* (neque enim prius ei competit, quam in eam Provinciam venerit) *alij eam mandare, quam non habeat.**

467. Sed nec ipse Judex Ordinarius Principe inferior totam suam Jurisdictionem alteri delegare, seu totum suum officium committere potest absque consensu SS. Pontificis alteriusve supremi Principis. *L. penult. ff. de Offic. Præsid. Alexand. in L. A*

B bb 2

Judice

Judice C. de Judic. n. 8. & Jason ibid. n. 8. Felin. in C. super quaestionum §. si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg. Tum quia committendo totam suam Jurisdictionem, non tam censeretur eam mandare, quàm omnino abdicare: quod sine consensu Principis non potest. *L. penult. junct. Gloss. V. Abdicando ff. de Offic. Praesid.* Tum quia hac ratione Judicem alium Ordinarium constitueret: quod tamen est inter regalia Principum, ut constat ex *L. 2. Feudor. tit. 56. quæ sint regalia c. un.* ubi inter regalia Principi reservata enumeratur potestas constituendorum Magistratuum ad Justitiam expediendam.

468. Sed dubium jam est, an sicut Ordinarius, ita & Delegatus Judex delegare, seu potius subdelegare possit. Dicendum est: Delegatus à Principe subdelegare potest. Ita habetur *C. ult. prin. de Offic. & potest. Judic. Deleg. & L. 5. C. de Judic. ibi: à Judice Judex delegatus Judicis dandi potestatem non habet, cum ipse judiciario munere fungatur: nisi à Principe Judex datus fuerit.* Ubi per Principem intelligitur Supremus, seu alium Superiorem non habens, uti SS. Pontifex, Imperator, Reges, Republicæ liberæ, neminique subjectæ: non autem Principes inferiores, uti observant Glossa in *C. super quaestionum de Offic. & potest. Judic. Deleg. V. Delegare*, ac passim DD. Rationem dant: quia supremi Principis Delegatus seu Commissarius, in causa sibi commissa major est quolibet Ordinario. *C. Sanè quia nos 11. eod. & C. Cum contingat 24. de Rescript.* Ordinarius autem subdelegare potest. *L. un. C. qui pro sua jurisdic. L. More majorum 5. ff. de Jurisdic.* Idem ergo poterit Commissarius supremi Principis. Hanc assertionem Scipio Gentilis *Tract. de Jurisdic. L. 2. c. 13.* & Bocerius *eod. tract. c. 6. n. 31. v. Hæc tamen*, eo solum casu admittunt, quo Princeps universitatem causarum quodam in territorio sive districtu alicui commisit. Verùm cum nec Legem aliquam aut Canonem, nec congruam rationem hujus suæ limitationis afferant, absolutè tenendum est, posse Delegatum supremi Principis causam sibi commissam subdelegare, cum *cit. C. ult.*

ult. & L. 5. universim loquantur, nec discrimen faciant inter De-
legatum ad universitatem caufarum, aut unam duntaxat alteram-
ve causam determinatam.

469. Unus igitur tantum casus excipiendus est, quo etiam summi
Principis Delegatus subdelegare non potest, quando videlicet e-
lecta fuit personæ industria. *C. si pro debilitate 3. & C. ult. de Of-
fic. & potest. Judic. Deleg.* Quondam personæ industria electa
fit, colligi debet ex verbis delegationis, vel qualitate causæ dele-
gatae, ut si sit ex illis, quæ Principi in signum supremæ potesta-
tis reservatae sunt. Quod si Pontifex Delegato committat, ut cer-
tae alicui personæ provideat de aliquo Beneficio in aliqua Ecclesia,
Diocesi, vel Provincia, non censetur electa industria personæ:
secus, si jubeat provideri alicui personæ incertae. Ita habetur *C.
Is, cui 12. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Ex quo infert Do-
minic. quod si testator executores constituat, quorum arbitrio &
electione legata inter pauperes distribuantur, non possint isti man-
datum hoc seu fideicommissum per alios exequi, cum censeatur
ipsorum industria & discretio electa. Secus autem, si ipsemet
testator certos pauperes aut pias Communitates, vel Ecclesias no-
minavit, quibus legata dari debeant.

470. At dubium restat, an censeatur electa personæ indu-
stria, quando Princeps mandavit, ut Delegatus personaliter ne-
gotium exequatur. Videtur absque dubio asserendum esse, in
tali casu ceneri debere electam esse personæ industriam: quam
enim aliam ob causam præcipiat Princeps, ut ipse Delegatus per-
sonaliter negotium exequatur, nisi quia specialiter confidit ejus
fidei & industriae? Respondet nihilominus Pontifex *C. ult. eod. §.
Is autem*, posse causam consentientibus partibus alteri subdelega-
ri: præterquam si mandatum sit, ut inquisitio aliqua fiat, vel Ec-
clesiis provideatur de Prælatiis aliisque Ministris: tunc enim cen-
setur singulariter electa industria ac fides personæ, cui fit commis-
sio. Cur autem seclusis his duobus casibus possit Delegatus sum-
mi Principis de consensu partium subdelegare, ratio est: quia

clausula illa, ut personaliter exequatur, in favorem partium adjecta est. At si clausula aut conditio commissioni adjecta est in favorem partium, harum consensu expresso vel tacito recedi ab ea potest, ut constat ex *cit.* §. *Is autem*, & dixi supra n. 461. Sin autem illa ob publicam utilitatem adjecta sit, tum locum habet regula, quòd forma Rescripti exactè servari debeat: alioquin acta sint irrita. *C. Venerabili* 37. *de Offic. & potest. Judic. Deleg. C. cum dilecta* 22. *de Rescript.*

471. Cùm verò supremi Principis Delegatus causam, ut modò dictum est, subdelegare possit, quæstio est, an pariter subdelegatus subdelegare possit. Respondetur, non posse. *arg. C. super quæstionum* 27. §. *si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Tamen si verò jurisdictionem alteri committere nequeat, poterit tamen nudum ministerium, v. g. absolvendi, absque cognitione causæ subdelegare, ut cum Navarro *c. 27. Manual. n. 45.* observat Laym. in *C. ult. de Offic. Judic. Ordin. c. 4.* Dummodo ipse subdelegans Jurisdictione aliqua præditus sit, & non nudum ipsi ministerium commissum ad absolvendum, dispensandum &c. Id enim plerumque personaliter ipse exequi, & non alteri delegare debet, ut constat ex *C. ult. de Offic. & potest. Judic. Deleg. §. Caterum*, ac notant Glossa fin. in *cit. C. ult. de Offic. Judic. ordin.* Innocent. & Joann. Andr. n. 3. ac Imola n. 2.

472. Possè delegatum summi Principis causam sibi delegatam subdelegare, hætenus dictum est. An idem possit Delegatus alius, nunc statuendum est. Non posse, deciditur *L. More* 5. ff. *de Judic. L. A Judice* 5. *C. eod. C. cum causam de Appellat.* ex quibus Juribus regula generalis traditur, quòd delegatus ab alio, quàm à Principe, subdelegare non possit. Ratio est: quia Delegatus non habet plus juris, quàm ipsi mandatum sit; est autem ipsi mandata solùm jurisdictio, seu ut eam exercent. Exercere verò jurisdictionem ac alij exercendam committere, diversa sunt, nec unum involvit alterum; ergò commisso uno non committitur & alterum. Accedit, quòd bonum publicum ac privatum

tum litigantium exigebat, ut non cuivis Delegato licitū esset mandatum sibi jurisdictionem alteri mandare, quod multi Delegati vel laboris tædio, vel declinandæ invidiæ causâ facturi essent, substituto sæpè parūm perito aut æquo Iudice.

473. Verūm hæc quoque regula suas limitationes patitur. Nam juxta Baldum *in cit. L. A Iudice* ac Glossam *ibid. V. sed & contra*, ac alios, Delegatus Proconsulis subdelegare potest. *arg. L. Legatus 12. ff. de Offic. Proconsul.* Ex quo DD. cum eodem Baldo inferunt; quòd delegatus à Legato à Latere subdelegare possit: quia Legatus à Latere, dum in Provincia est, Proconsuli comparatur. *C. 2. de Offic. Legati in 6.* Sed huic assertioni non immeritò refragantur Glossa *in cit. L. Legatus sol. 3.* Felin. *in C. 3. de Offic. & potest. Judic. Deleg. col. 1.* Decius *ibid.* ac alij. Ad *cit. L. Legatus*, ubi asseritur, Legatum mandata sibi jurisdictione Judicis dandi jus habere, responderi potest, ideò Legatum Proconsulis unam alteramve causam subdelegare, quia est delegatus ad universitatem causarum: quod fieri posse à delegato ad universitatem causarum, mox dicemus. Ex quo non sequitur, quòd sicui à Proconsule vel Legato à Latere una causa commissâ sit, is subdelegare possit.

474. Altera exceptio est, quòd si quis etiam ab inferiore Iudice & Principe non supremo, delegatus sit ad universitatem causarum, unam vel plures causas in particulari, committere alteri possit: quia censetur veluti Ordinariam Jurisdictionem habere. Ita sumitur ex *L. 1. §. Ab eo ff. Quis & à quo appelletur*, traditque communissima DD. apud Sanchez *L. 1. de Matrim. disp. 31. n. 2.* Sed totam universitatem causarum alteri mandare non potest, cum, ut paulò antè dictum est, officium totum, munusque sibi commissum, nemo in alterum conicere possit, absque Juris, vel Principis licentia. Cæterum ad universitatem causarum delegatus dicitur is, cui non una vel plures causæ particulares, sed omnes, saltem in aliquo genere, v. g. Mutui, Decimarum, Matrimonij, commissæ sunt: quamvis restrictio fo-

ret

ret ad certum locum aut tempus, v. g. ut intra hoc territorium, aut intra annum omnes Mutui controversias decidat. Quòd si causæ restringantur ad certas personas, & particulares controversias, quæ sunt v. g. inter Titium & Cajum, non generalis, sed particularis delegatio erit, ut cum Baldo ac alijs observat Sanchez *cit. disp. 31. n. 4.*

475. Ex modò dictis consequens est, quòd si Episcopus Decano Rurali, vel Superiori Regularium Locali Generalis vel Provincialis, deleget facultatem absolvendi à peccatis reservatis, dispensandi &c. idque ratione Dignitatis vel Officij, ita ut talis Jurisdictio delegata sit velut Ordinaria, ac ad Successorem transeat, is hanc facultatem in certis casibus alteri delegare possit. *C. ult. junct. Gloss. V. Casibus de Offic. Judic. Ordin. & notat Navarr. in Manuali c. 27. n. 45.* Secus, si concessa fuerit illa facultas solum ut privilegium personale, propter industriam ac peritiam Delegati, aut specialem Delegantis in ipsum favorem: subdelegare enim tunc nequit, cum sit jus specialiter concessum personæ. Ex quo ulterius consequens est, quòd Cooperatores Parochorum, quibus delegata est facultas absolvendi à peccatis, assistendi Matrimonij &c. alteri committere eam nequeant absque speciali consensu Ordinarij: propterea quòd hujusmodi facultates non ratione Officij, sed merè delegato & commisso jure ipsis competant. Neque delegatus ad universitatem causarum subdelegare potest, nisi ratione delegationis sibi factæ censeatur Officium velut ordinarium habere: quod de Cooperatoribus, suam operam veluti locantibus Parocho præsentis, dici non potest. Præterquam quòd facultas subdelegandi, quam delegatis ad universitatem causarum competere modò dixi, ex Jure, vel Consuetudine vim Juris habente, provenire debet. Consuetudo autem Ecclesiarum non fert, ut Cooperatores Parochorum sine eorum præsentium consensu alicui eam potestatem committant. Non ignoro, contrarium quoad Matrimonium teneri à Sanchezio *l. c.*

n. 21. Sed quod dixi, satis evinci videtur ex Trident. *sess. 24. c. 1. de Reform. Matrim.*

476. Tertiam exceptionem faciunt Bartol. Alberic. Fulgos. Alexand. Zasius, alique non pauci in *L. More 5. ff. de Jurisdic. nec non Gloss. in C. Is cui 12. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6. V. per alium*, Panorm. in *C. cum causam 62. de Appel. lat. n. 4.* Silvest. *V. Delegatus q. 8. dicto 3.* alique complures, quos refert & sequitur Sanchez *l. c. n. 7.* ajuntque, posse cujuscunque Judicis Delegatum subdelegare, si hoc ipsi concessum fuerit à delegante, tametsi non sit delegatus ad universitatem causarum. Verum dicendum est cum Archidiacono in *C. quamvis de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Cardin. Zabarella in *Clement. 1. eod.* Molina *Tract. 5. de Justit. disp. 15. n. 4.* Fachin. *L. 1. Controvers. c. 45.* ac alijs, non posse inferiorem Principe hanc subdelegandi potestatem concedere. Ratio est: quia Judicem dandi & subdelegandi potestas nemini competit, nisi cui à Lege vel Principe id concessum est: atqui eam potestatem Leges non dederunt Judicibus Principe inferioribus, sed potiùs negarunt, uti patet ex *cit. L. More 5. ff. de Judic. cit. L. A Judice C. eod. & cit. L. Cum causam.*

477. Neque obstat textus *C. 18. de Sent. & re judic.* ubi refertur subdelegatio facta ab eo, qui solùm erat delegatus ad causam particularem: nec illa subdelegatio improbatur. Nam respondetur: tametsi non reprobetur, nec tamen approbatur. Rationem, cur nullitatis non fuerit facta mentio, assignant Interpp. quia de nullitate subdelegationis non erat ibi quæstio, neque de illa à partibus aliquid fuit motum, ipsaque causa per appellationem jam fuerat devoluta ad Curiam Romanam, & nihil ampliùs ab illa delegatione dependebat.

478. Pariter non obstat, quam hinc faciunt, paritas cum Procuratore, qui accepta facultate substituendi, alium validè substituere potest. Idcirco enim mandans dare eam facultatem Procuratori potest, quia agit rem suam privatam, cui potest pro ar-

C çc

bitrio

bitrio præjudicare. At verò delegans agit causam publicam & nomine Principis vel Reipublicæ, & idcirco plus non potest, quam Jura ipsi indulgeant.

479. Verum quia contraria opinio praxi recepta est, uti testatur Glossa in cit. C. Is cui. quòd videlicet Episcopi frequenter causas committant cum clausula *per te vel per alium*: idcirco Dominic. in cit. C. Is cui in fine, Felin. in C. super questionum 27. §. si verò de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 18. Laymannus *ibid.* n. 10. ac alij asserunt, quòd licet inferior Principe committere non possit suo Delegato facultatem subdelegandi, possit tamen facultatem ipsi concedere, ut subdeleget nomine ipsius Ordinarij delegantis. Ut adeò tertius seu subdelegatus non accipiat jurisdictionem à secundo seu delegato, sed à primo, id est, Ordinario delegante. Qua de causa, ut ajunt, si appellatur à subdelegato, non ad Delegatum, sed ad Delegantem appellandum erit. Sed non apparet, quid intersit inter hunc subdelegandi modum, & illud alterum, de quo initio n. 476. nec minor jurisdictio exercetur in uno quàm in altero, ac utrimque evertitur illa regula, quòd delegatus à Judice, qui est Principe inferior, subdelegare nequeat. Cæterum ex citata praxi consequens est, quòd licet Cooperatores Parochorum alteri facultatem audiendi Confessiones committere non possint, ut diximus paulò antè n. 475. quia potestas absolvendi ipsis concessa est, non item potestas delegandi, ut notat Suar. p. 3. tom. 4. *disp.* 26. *sect.* 1. n. 4. possit nihilominus Parochus suo Cooperatori mandare, ut si v. g. in hac sua Ecclesia, ad quam ipsum mittit, confitentium copia requirat, quemcunque approbatum Sacerdotem nomine ipsius Parochi constituat ad Confessiones ibi excipiendas.

480. Quartò demum, tametsi Delegatus à non Principe alteri causam vel articulum causæ jurisdictionalem subdelegare nequeat, poterit tamen committere articulum non jurisdictionalem. Ita Maranta in *Speculo* p. 4. *dist.* 5. n. 50. cum Alexand. & Pannorm. in C. cum super de Offic. & potest. Judic. Deleg. & sumitur

ex cit. C. 27. eod. v. Nos autem. Articulus Jurisdictionalis est, qui causæ cognitionem continet, ideóque Judicis personam requirit: non jurisdictionalis est, qui non requirit causæ cognitionem, sed nudum ministerium vel executionem aliquam habet, ac idcirco etiam in alia quàm Judicis persona fundari potest, juxta doctrinam Glossæ communiter receptam in *Clement. un. de Offic. & potest. Judic. Deleg. V. Judices.*

§. III.

Jurisdictio delegari cui possit.

SUMMARIUM.

481. *Jurisdictio delegari etiam privatis potest. Delegatus tamen & Subdelegatus SS. Pontificis debet esse constitutus in aliqua Dignitate vel Personatu, aut esse Canonicus Ecclesie Cathedralis.*
482. *Sufficit tamen Dignitas aut Præminentia ad Superioris nuntum auferibilis.*
483. *Delegari Jurisdictio potest etiam extraneo seu non subdito Delegantis.*
484. *Delegatus Supremi Principis cogere subditos Delegantis potest ad acceptandam subdelegationem.*
485. *Delegatus esse potest, qui nec naturá nec Legibus prohibetur.*
486. *Minor 25. annis non potest esse Judex Ordinarius.*
487. *Potest tamen esse Delegatus.*

481. Delegari Jurisdictio non tantum Magistratui potest, sed etiam privato, nullam prius jurisdictionem habenti. *L. Etsi Prætor 3. & L. ult. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est Jurisdictio.* Dum enim mandatur Jurisdictio, datur & conceditur; non verò solum extenditur & dilatatur, uti fit in Prorogatione. Delegatus tamen SS. Pontificis debet vel esse in Dignitate vel Personatu

natu constitutus, vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis. Ita statuitur *C. Statutum 11. prin. de Rescript. in 6.* Eademque qualitates requiruntur in Subdelegato Summæ Sedis. *cit. C. Statutum S. in nullo 3.* nisi aliquis tantum articulus causæ delegaretur, ut cum Glossa excipit Molina *l. c.* Hinc statuit Sancta Synodus Tridentina *sess. 25. c. 10. de Reform. in singulis Concilijs Provincialibus aut Diœcesanis aliquot personas, quæ qualitates habeant juxta Constitutionem Bonifacij VIII. quæ incipit Statutum, & alioquin ad id aptas designari, ut præter Ordinarios locorum jis etiam posthac causæ Ecclesiasticæ & Spirituales, & ad Forum Ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et si interim aliquem ex designatis mori contigerit, substituatur Ordinarius loci cum consilio Capituli alium in ejus locum, usque ad futuram Provinciam aut Diœcesanam Synodum: ita ut habeat quævis Diœcesis quatuor saltem aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas, quibus hujusmodi causæ à quolibet Legato vel Nuntio, atque etiam à Sede Apostolica committantur: alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant, delegationes quæcunque aliorum Judicum, alijs quàm his factæ, surreptitiæ censeantur.*

482. Quamvis autem, ut modò dictum est, Delegatus SS. Pontificis esse nequeat, nisi qui in Dignitate aliqua Ecclesiastica vel Præeminentia constitutus, aut Canonicus est Ecclesiæ Cathedralis: sufficit tamen Dignitas aut Præeminentia, tametsi ad nutum Superioris sit auferibilis, uti patet cum ex *Clement. 2. de Rescript.* tum ex eo, quòd passim delegationes fieri solent Vicarijs Generalibus Episcoporum, cum tamen ad nutum Episcopi sint amovibiles. Pariter Delegatus esse potest Prior Conventualis, seu is, qui Congregationi Regularium præest cum jurisdictione, tametsi non sit per electionem constitutus, sed per alium Superiorem Regularem, ac ad nutum sit amovibilis. *cit. Clem. 2. & Statutum 11. de Rescript. in 6.* Nisi in aliquo Ordine Religioso peculiare Constitutiones obstant. Ratio est: quia Conventua-

his Prior & Superior dignitatem Ecclesiasticam gerit, cum habeat præminentiam cum jurisdictione super certo Collegij Corpore ac Congregatione Regularium. Prior verò, quem vocant Claustralem, seu qui Abbati, & Superiori locali subiectus est, esse Delegatus nequit, cum non dignitatem, sed sollicitudinem potius & curam Regularis disciplinae gerere censeatur, ut notant Panorm. in *C. Nisi essent de Præbend. in 6.* ac alij. Similiter Cancellarius in Universitate Studiorum à Romano Pontifice approbata Delegatus Pontificis esse valet, ut cum Azor notat Laym. in *cit. C. Statutum n. 5.* Tametsi enim per se loquendo & præcisè vi Cancellariatus, jurisdictionem non habeat, habet tamen Dignitatem, vel Personatum, seu præminentiam Ecclesiasticam. Quòd si Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, postquam directæ ad eum sunt Papales Literæ, Religionem ingrediatur, eas nihilominus exequi potest, uti in *cit. C. Statutum* docent Anton. *n. 14.* & Francus *n. 8.* Quia Status Religionis incapacem non reddit: dummodo licentia Prælati accedat. Et capacitas Delegati consideratur secundum tempus factæ delegationis: quemadmodum in Delegante idem tempus attendendum est. *arg. reg. 73. Juris in 6.* & tradunt Speculator *p. 1. tit. 1. §. fin. n. 22. V. quid si causa*, Francus *cit. n. 8.* ac alij. Hinc à fortiori Summæ Sedis Legatus & Delegatus esse potest Canonicus Cathedralis Ecclesiæ, tametsi Præbendam non habeat. Anton. *l. c. n. 3.* cum Joan. Andr. ac aliorum communi. Sumitur ex *C. siis cui 39. junct. Gloss. de Præbend. in 6.* ubi dicitur, si in Ecclesia statutum sit, ut Dignitas non conferatur, nisi Canonico, sufficere, si quis Canoniam habeat, etsi non Præbendam; secus, si in in statuto expressè dicatur, ut illa Canonico Præbendato conferatur. Ratio est: quia non Præbenda, sed jus spiritualis Officij, Canonicum facit. Denique Romani Pontificis Legati ac Delegati esse possunt Professi alicujus Ecclesiæ Cathedralis Regularis, uti post Panorm. in *C. causam de Judic. n. 9.* notat Sanchez in *Decalogum L. 6. c. 13. n. 83.* contra Archidiacon. Ancharan. Franc. Dominic. Felin. ac alios: quia

& ipsi sunt Canonici Cathedrales, nec Status Religionis repugnat, eo ipso, quòd Abbates & Priores Conventuales, tameti veri Religiosi sint, delegationes Pontificias suscipere possunt, ut modo dixi ex *Clement. 2. de Rescript.*

483. Quemadmodum verò mandari Jurisdictio potest etiam privato, ita mandari potest extraneo seu non subdito Delegantis. Sufficit enim causam esse de Jurisdictione Delegantis, licet is, cui delegatur, non sit de ejus Jurisdictione. Cogi tamen non subditus non potest ad acceptandam delegationem: potest verò subditus. *C. Pastoralis 11. de Offic. Judic. Ordin. C. Pastoralis 28. prin. & C. Prudentiam 21. §. Adjicimus de Offic. & potest. Judic. Deleg. & L. un. C. Qui pro sua Jurisdictione. Judices dare darive possunt.* Ipse quoque non subditus, postquam sponte acceptavit mandatum, cogi potest ad procedendum in causa delegata, uti sumitur ex *cit. C. Pastoralis 11.* ubi additur, non posse Suffraganeum cogi ab Archiepiscopo ad acceptandam delegationem in causa per appellationem ad Archiepiscopum devoluta.

484. Quin Delegatus Supremi Principis cogere ad subdelegationem acceptandam potest quemcunque subditum Delegantis, uti sumitur ex *cit. C. Pastoralis 28.* Ratio dari debet: quia Delegatus à Principe est major & dignior alijs Judicibus Ordinarijs, & in causa delegata ipsis imperare potest. *C. Sanè quia nos 11. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Non tamen debet sine urgente necessitate subdelegare Superioribus in Dignitate constitutis, uti additur *cit. C. 28.* Cæterum circa hanc coactionem geminum dubium emergit. Primum movet Glossa in *cit. C. 21. V. Redarguendus*: quisnam Superior punire debeat Delegatum, si mandatum Apostolicum (idem est de mandato Imperatorio alteriusque Superioris) nolit exequi. Et respondet, quòd Delegans, ad quem illa causa pertinet. Quam responsionem communiter receptam esse ait Imola *ibid. n. 40.* Quamvis Panorm. *ibid. in fin.* velit, quòd etiam ab immediato suo Ordinario perinde, ut alij criminosi, puniri possit, eò quòd mandatum sui Superioris-

perioris exequi contempserit. Alterum dubium est, quomodo intelligendum sit, quod dicitur *cit. C. Sanè 11.* posse à Delegato ob contumaciam vel rebellionem Episcopi, si causæ gravitas exigere videatur, terram, quæ ad ejus jurisdictionem pertinet, interdicto subijci. Sufficere, terram esse subjectam Jurisdictioni spirituali Episcopi, nec requiri, ut sit subjecta temporali, asserunt Felin. *in cit. C. 11. n. 2.* Decius *n. 5.* Covarr. *in C. Alma Mater p. 2. §. 1. n. 4.* Suar. *de Censur. disp. 36. sect. 3. n. 7.* ac alij post Archidiacon. *in C. Si sententia 16. de Sent. Excomm. in 6.* E contrario opinantur cum Vincentio, Panormit. *in cit. C. 11. n. 6.* & Barbatia *col. 5.* terram interdicto subijciendam temporali Episcopi contumacis dominio debere esse subjectam. Quod placet etiam Laymanno *ibid. n. 2. §. Quod denique:* eò quòd *cit. C.* dicat Pontifex, quòd Delegatus terram ad Episcopi jurisdictionem specialiter pertinentem interdicto subijcere possit. Quasi diceretur, si terra alium dominum non habeat, sed Episcopi propria sit, tum interdicti posse. Verùm hoc argumentum corrui, si textus ipse inspiciatur. Sic ille habet: *Ita quòd Judex (Delegatus) secundum negotij qualitatem temperatè procedens, Episcopo vel ingressum Ecclesiæ, vel Sacerdotale Officium interdicat, aut etiam terram illius, quæ ad Jurisdictionem suam pertinet, specialiter Interdicto supponat.* Ubi vides, adverbium *specialiter* non conjungi verbo *pertinet*, sed *supponat*. Unde præferenda est prior opinio, cum posterior nec Jure nec ratione fundata sit. Nam *cit. C. Sanè* absolute & absque distinctione inter Jurisdictionem spiritualem & temporalem dicitur, Judicem Delegatum Pontificis, si Episcopus ei obedire nolit, posse propter ejus contumaciam terram ejus jurisdictioni subjectam interdicto supponere. Neque est ulla ratio, ob quam subjectio temporalis ad hoc sufficiat, non verò spiritualis.

485. Quibus verò qualitatibus præditum esse oporteat, cui mandatur jurisdictio, non est hujus loci explicare. Cum constet, eandem ferè, exceptâ atate, in eo requiri, quæ in Judice Ordinario.

rio. Judex autem Ordinarius esse potest, qui nec naturâ prohibetur, ut Surdus, Mutus, perpetuò amens, & Impubes. *L. 12. §. 2. ff. de Judic.* Nec legibus: uti prohibetur Imperitus *Novell. 82. prin. Infamis L. 2. §. si miles ff. Ex quib. caus. infam.* Excommunicatus *C. 24. de Sent. & re judic.* & Bannitus. Nec moribus, uti *Feminae & Servi cit. L. 12. §. 2. ff. de Judic.*

486. Quoad ætatem differentia est inter Ordinarium Judicem ac Delegatum. Ordinarius enim in foro externo constitui nequit minor 25. annis. *L. Cum lege 41. ff. de Receptis, qui arbitr. receper. L. Non tantum 11. ff. de Decurion. L. 8. ff. de Munerib. & honor.* ubi JC. ait: *ad rempublicam administrandam ante vigesimum quintum annum, vel ad munera, quæ non patrimonij sunt, vel honores, admitti minores non oportet.* Cùm enim minores 25. annis ad propria administranda non satis idonei judicentur, multò minùs apti censendi sunt ad Rempublicam administrandam, ut ait Panorm. *in C. cum vicesimum 41. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Potest tamen minorennis esse Judex Ordinarius, si id alicubi permittat consuetudo: quæ *cit. L. Non tantum 11. ff. de Decurionib.* non improbatur. Dubium quoque non est, posse à Principe conferri Ordinariam Jurisdictionem minorenni. Quia conferendo censetur dispensare in ætate: dummodo ex certa scientia egerit. *L. Quidam 57. junct. Gloss. V. Decrevit. ff. de Re Judic. & tradit Glossa communiter recepta in L. cum Prator. ff. de Judic. V. Et Impubes.*

487. E contrario minor 25. annis potest esse Judex Delegatus, adeò ut partes ratione solius ætatis recusare ipsum nequeant. Dummodo annum vigesimum compleverit. *cit. C. cum vicesimum 41. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Sed neque vicesimus annus necessarius est, si ante hanc ætatem jurisdictionem ipsi mandet Princeps ex certa scientia, cùm tunc censeatur in ætate dispensare. Si tamen non constat de Principis scientia, rescriptum tanquam subreptitium impugnari potest. Quin existimant *I-mola in cit. c. 41. n. 12. & Panorm. n. 2.* quòd Princeps impubere

berem ad judicandum inter partes habilitare non possit. Cùm Principi concessum non sit, Jura naturalia, & quæ Gentibus omnibus communia sunt, mutare. §. *Naturalia Instit. de Jure N. G. & C.* Sed ut Impuberes Judices constituentur, à natura & omnium Gentium consuetudine alienum est: cùm judicij maturitatem non habeant. *cit. L. Cùm Prætor 12. ff. de Judic.* ubi dicitur, eos, quòd judicio careant, naturà arceri à judicandi munere. Poterit tamen Minorennis etiam à non Principe delegari: dummodo partes consentiant, & octodecim annos compleverit. *cit. C. 41. & L. Quidam 57. ff. de Rejudic.*

§. IV.

Qua Jurisdictio delegari possit.

S U M M A R I U M.

- 488. Mandari potest Jurisdictio, quæ jure Magistratûs competit.
- 489. Secus, si nominatim ac specialiter à Principe concessa sit.
- 490. Merum Imperium quid sit, explicatur.
- 491. Merum Imperium de Jure Civili nequit mandari.
- 492. Nisi ratione absentia vel infirmitatis.
- 493. Mandari potest de Jure Canonico.
- 494. Ac universim de consuetudine.
- 495. Voluntaria Jurisdictio Sacra delegari potest. Non item universim Profana.
- 496. Causa Appellationis delegari potest de Jure Canonico, non item de Civili.

488. Regulæ hic instar traditur, quòd mandari possit Jurisdictio, quæ jure Magistratûs competit. *L. 1. prim. V. quæ verò ff. de Offic. ejus, cui mand. est Jurisd. & Gloss. ibi, ac DD. communiter.* Hinc eo ipso quòd quis creatus est Magistratus, proprio quodam suo jure jurisdictionem mandare potest alteri. *L. More majorum 5. ff. de Jurisdic. Cùm igitur Prætor Jurisdictionem habeat vi sui Magistratûs, eam alteri mandare potest. L. Solet prætor 16. & L. seqq. ff. de Jurisdic. Et ita passim Magistratus*

D dd

stratus

stratus in casum absentiae vel gravis impedimenti Jurisdictionem ad tempus mandare alteri solent, videlicet uni ex Judicibus & Assessores suis. Rector verò Universitatis peregrè abiturus, vel morbo aliòve impedimento detentus, vi Statutorum Academicorum, suam jurisdictionem antiquo Rectori seu Antecessori suo mandat. Et tunc penes Prorectorem eadem est potestas, quae est penes ipsum Rectorem. Idem quoque ipsi debetur honor, qui Rectori praesenti. *arg. L. penult. circa fin. C. de Aquaductu. Cardin. Zabarella in Clement. un. de Offic. Vicar. opposit. 7. Dec. in cit. L. solet. ff. de Jurisdic. n. 3. ac alij.*

489. Si verò Jurisdictio non competit jure Magistratùs, sed specialiter & nominatim vel à Lege vel à Principe cuiquam data sit, mandari alteri non potest, sed ipse, cui data est, eam expedire tenetur. *cit. L. 1. prin. ff. de Offic. ejus, cui mand. est juris dict.* Sic quia datio Tutoris non competit jure Magistratùs, sed specialiter Lege conceditur quibusdam Magistratibus *tot. tit. Inst. de Attiliano Tutore. & L. Multo 6. §. Tutoris datio ff. de Tutel. idcirco mandari non potest. L. Nec mandante 8. prin. ff. de Tutor. & Curator. dat.* Et quia potestas cognoscendi de transactione super alimentis ultima voluntate relictis specialiter data est Praetori, & Praesidi, idcirco eam alteri mandare nequeunt. *L. Cumbi 8. §. sed nec 18. ff. de Transaction.* Competunt autem pleraeque causae tam simplicis Jurisdictionis, quàm Mixti Imperij, Magistratibus jure Magistratùs, ac per consequens mandari queunt. Scipio Gentil. *L. 2. de Jurisdic. c. 14. Umm. ad Process. Judic. disp. 4. n. 83.* Cæterum, quod modò dixi, dationem Tutoris mandari non posse, procedit solum de Jure communi, non verò de Jure novo S. R. J. Cum enim hodie juxta Recessum Imperij anno 1548. *tit. von Pupillen §. So sollen* quilibet competens Magistratus & Judex loci ordinarius tutores constituere possit, sicque tutoris datio in Romano Imperio modò sit simplicis jurisdictionis, ac jure Magistratùs competat, consequens est, quòd delegari possit per *L. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand. est juris dict.* Manz. *in §. Nos autem 5. Inst. de Attiliano Tut. n. 10.*

490. Jam verò singillatim examinandum est, quæ Jurisdictio delegari possit. Dubium est de Mero & Mixto Imperio. Meri Imperij (ut hoc obiter præmittamus) RR. Legistæ contra Bartol. aliòsque antiquos ferè communiter tres solum gradus constituunt. Primus, inquit, continet poenas, quæ vitam adimunt naturalem. Secundus poenas, quæ adimunt civilem, per deportationem videlicet, & bannum Imperiale. Tertius eas, quæ vitam & æstimationem afficiunt, vel corpus affligunt citra mortem. Quæ tamen solum procedunt de Jurisdictione Judiciali, & quidem duntaxat de Vindicativa. Gratis autem Imperium Merum restringitur ad solum jus vindicandi. Sunt enim aliqui actus Supremi Imperij, & Jurisdictionis summæ, uti ferè Leges, bella indicere, inire foedera totum Imperium aut Regnum, nec solum subditos, sed & Successores Reges obstrictura, Concilia, & Comititia totius Imperij vel Regni indicere, cudere monetam &c. qui non nisi ad Merum Imperium spectare possunt. Hinc ineptum est, quod ait Zæsius *ad Tit. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 18.* penes Ecclesiam non esse Merum Imperium, eò quòd gladium solum spiritualem habeat. Neque obest, quod Ulpian. *L. Imperium 3. ff. de Jurisdic. ait: Merum est Imperium habere gladij potestatem ad animadvertendum in facinorosos homines.* Voluit enim exempli causâ unum tantum gradum Meri Imperij ponere, non excludendo alios. Aliàs solo jure gladij circumscriberetur hoc Imperium: quod falsum esse constat, cum sub eo præter jus gladij contineantur duo alij gradus, ut ipsimet RR. volunt, ab Ulpiano non allati. Nec satisfacit, quod non nemo dixit, ultimos duos gradus sub jure gladij jam comprehendi: si enim sub eo comprehenduntur, poni non deberent tanquam gradus diversi & distincti à jure gladij, & mala foret illa Meri Imperii in tria membra divisio, si membrum primum reliqua membra dividentia involueret. Ad Mixtum Imperium hos ferè actus referunt: concedere Minoribus veniam ætatis; legitimare; restituere famam; remittere poenam delicti, quando nemo est, qui se læsum dicat,

D dd 2

aut

aut injuriam persequatur; coërcere carcere vel multâ pecuniariâ primariò in bonum privatorum; concedere, ut procedatur appellatione postpositâ; restituere in integrum; dare Tutorem, aut Curatorem &c.

491. His breviter p̄notatis dicendum in primis est de Imperio Mero. Jure Civili hoc Imperium mandari nequit. *L. 1. prin. v. & ideo ff. de Offic. ejus, cui mandat. est jurisdict. L. Solent prin. ff. de Offic. Proconsul. L. Nemo potest ff. de R. J.* Rationem dant: Merum Imperium jure Magistratûs non competit, sed ex speciali sive Legis, sive Imperatoris concessione: quæ autem sic competunt, mandari nequeunt, juxta paulò antè dicta *n. 465.* Neque obest, quòd Proconsul cognitionem de criminalibus suo Legato mandare potest. *cit. L. Solent 6. prin. ff. de Offic. Proconsul.* Hoc enim singulare est in Proconsule & ejus Legato, ut apparet ex textu *cit. L. 6. V. sed hoc genus, & ex Novell. 128. c. 20. V. Antequam verò,* ac proinde ad alios Judices extendi non debet. *arg. L. penult. V. Neque enim ff. de Reb. credit.*

492. Sed dubium est, an non saltem propter necessarium Judicis Ordinarii impedimentum hoc Imperium Jure Civili mandari possit. Quòd possit in crimine vi commissò ob necessariam absentiam, patet ex *cit. L. 1. prin. V. Hujus rei ff. de Offic. ejus, cui mandat. est Jurisdict.* An etiam ob infirmitatem in casu *Legis Julia de vi* mandari queat, controversum est. Affirmandum contra Fulgos. aliòsque videtur cum Bart. & communi DD. cum eadem sit infirmitas, quæ absentis ratio. *arg. L. un. ff. de Offic. Consul. & L. questum 60. ff. de Re judic.* Gravius dubium est, an idem dicendum etiam de alijs publicis Judicijs, puta *Lege Julia Majestatis, Lege Julia de Adulterijs, Lege Cornelia de Sicarijs & Veneficijs, Lege Pompeja de Parricid.* Negant cum Cujacio, Bronchorst, ac alijs Obrecht. *Disp. de Jurisdict. thesi 264. & Bocerius Tract. de Jurisdict. c. 6. n. 23.* quia *cit. L. 1.* delegatio ob absentiam solum concessa est quoad judicium *de vi*: exceptio autem firmat regulam in oppositum. Verùm benignè receptum est, ut obabs-

sentiam Reipublicæ causâ Imperium merum delegari possit non tantum in casu *L. Julia de vi*, sed indistinctè in omnibus alijs Judicijs publicis. Scipio Gentil. *L. 3. de Jurisdic. c. 28.* Ummius *l. c. n. 84.* Mentio *Legis Juliae de vi* videtur facta esse solum exempli causâ, & non cum exclusione aliorum Judiciorum publicorum. Et numquid ibidem pariter fit mentio solius absentiae? Et tamen communiter DD. ipsèque etiam, ut modò vidimus, Bocerus, admittunt etiam causam infirmitatis. Hæc de Judicijs criminum Ordinarijs maximè procedunt. Facilius videtur concedenda delegatio Judiciorum Extraordinarij, ob rationes non leves, quas adducit Bocerus *l. c. n. 24.* Sed quia textus *L. ult. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est Jurisdic. cit. L. Solent 6. prim. ff. de Offic. Proconsul. L. Nemo potest gladii 70. ff. de R. J.* universim negant, Imperium merum prorogari, meliùs cum eodem *l. c.* ac alijs idem statuitur de Extraordinarijs Judicijs.

493. Hactenus dictum est, de Jure Civili mandari non posse Merum Imperium. Aliter loquendum est de Jure Canonico: hoc enim Jure delegari istud Imperium posse communissimè tradunt. DD. dissentiente Obrecht. *l. c. c. 5. n. 20.* Muscorn. *de Jurisdic. n. 132.* Fachineo *L. 9. Controvers. c. 99.* & Molina *Tract. 5. de Just. disp. 17. n. 2.* Sed suam opinionem nullo Juris Canonici textu muniunt. Fateor equidem, communem DD. opinionem non probari omnibus, quæ adducunt, locis, veluti textu *Can. Illud 23. q. 4. Can. Sicut 2. q. 7. C. In archiepiscopatu de Raptoribus*, quod, ut maximè pro communi opinione allegetur, revera tamen nihil pro ea probat: quia in ejus casu Siciliae Rex Merum & Mixtum Imperium contra Saracenos delegabat. Possè autem Principem hanc delegationem facere dubium non est. Ex eo autem, quòd ipse possit, neutiquam sequitur, quòd etiam Judices Principe inferiores, de quibus hîc quæstio est. At non desunt alij Canones, quibus communis sententia satis evincitur, ut *Clement. 1. §. de Heretic. C. licet de Offic. Vicarii in 6. C. ult. de Offic. Ordin.* Respondet quidem Fachineus *l. c.* eos tantum loqui de specialibus

D d d 3

casibus

casibus: sed hæc responsio tamdiu non valebit, donec producantur aliæ Constitutiones Sacræ, quibus Meri Imperij delegatio prohibeatur. Ut enim aliquos casus Jure expressos dicamus esse singulares & exceptos, prius ostendenda regula est, à qua illi sint excepti & speciale quid ac extra ordinem habeant.

494. Verùm quidquid sit de Jure Scripto, sive Civili sive Canonico, de Consuetudine delegari potest etiam Merum Imperium, teste Guidone Papæ in *Decision. Gratianopolit. q. 624. in fin.* Goeden. *consil. 39. n. 21.* ac alijs, quos refert & sequitur Emeric. à Rosbach in *Processu Judicario tit. 2. n. 33.* eò quòd hodie Imperium etiam Merum non ampliùs speciali Legis privilegio Magistratibus competat, sed jure Magistratùs & cum jurisdictione detur. De quo post alios Cujacius in *L. 2. §. Deinde cum ararium ff. de Origine Juris.* Hinc non vacat disputando ingredi alteram illam celeberrimam inter DD. controversiam de Mixto Imperio, utrùm videlicet de Jure æquè parùm, ac Imperium Merum, mandari possit. Constat enim hodiernis moribus posse: & à fortiori, quia etiam Imperium Merum. Delegari, etiam spectato Jure communi, posse Mixtum, abundè evincit textus *L. Cognitio 4. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est Jurisdict. junctà L. 3. v. Mixtum, & L. seq. ff. de Jurisdict. ac L. Ea quæ 26. ff. ad municipalem.* Certè restitutio in integrum est Mixti Imperij. *cit. L. 26. ff. ad municipalem.* attamen mandari potest. *L. ult. C. ubi & apud quem restitut.* Pluribus qui oppugnatam volet opinionem Bartoli, Jasonis, ac aliorum, etiam Mixti Imperij delegationem non admittentium, nisi in casu absentia, adeat Duarenus in *L. 5. ff. de Jurisdict. & in L. 15. prim. ff. de Re judic. Muscorn. l. c. à n. 127. Obrechtum l. c. c. 10. à n. 8. Bocerum cit. c. 6. à n. 11. Scipion. Gentil. L. 2. de Jurisdict. c. 24. August. Morla *cod. tr. q. 16.**

495. Alterum dubium est de Jurisdictione Voluntaria, an mandari possit. Posse mandari Sacram Jurisdictionem Voluntariam vel ex sola praxi constanti & universali Ecclesiæ abundè patet: modò ratione Officij aut Dignitatis perpetuò à Canone vel

vel Lege data sit, tametsi speciali privilegio vel jure, ut notat Covarr. *L. 3. Variar. c. 20. n. 6.* Nisi Jurisdictio sit magni valde & gravis momenti. Quare ratione obtinuit, ut Episcopus non possit committere potestatem conferendi Beneficia alteri, quam suo Vicario Generali, uti cum Glossa in *C. Statutum de Præbend. in 6. & in C. Deliberatione v. quicumque de Offic. Legati in 6.* tradunt communiter DD. cum collatio Beneficiorum sit maximi momenti & diligentissimam Prælatorum curam requirat: Jurisdictionem Voluntariam profanam universim mandari non posse receptum est apud Legistas. Sic nec emancipationem, nec manumissionem, nec adoptionem, nec unionem prolium, nec transactionem super alimentis in testamento relictis, nec alienationem prædiorum minoris, mandari posse ex *L. Suggestente 2. C. de Offic. ejus, qui vicem alicu. Judic. vel Præs. obtin. deducunt Scipio Gentilis L. 2. de Jurisdic. c. 16. Ummius ad Process. Judicial. disp. 4. n. 86. Accurs. in cit. L. 2. Donell. L. 7. c. 8. ac alij.*

496. Tertium dubium est de causa appellationis, utrum videlicet Judex appellationis, seu ad quem, delegare eam possit. Discordant hinc Jus Canonicum & Civile. Illud enim concedit causam appellationis delegari *C. Pastoralis 11. de Offic. Judic. Ordin. & C. Super questionum 27. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Negat delegationem Jus Civile *Auth. Ad hæc C. de Judic. ibi: Judex appellationis rem per se audiat.*

§. V.

Qua sit Potestas Judicis Delegati.

SUMMARIUM.

497. Delegantis & Delegati potestas est distincta.
 498. Cognoscere Delegatus potest, num sua sit Jurisdictio.
 499. Tametsi incompetentem se pronuntiet, potest nihilominus partem, quæ Rescriptum invalidum produxit, condemnare in expensas.

500. *Potest in dubio Rescriptum interpretari, nisi de re magni momenti agatur.*
501. *Si duo Rescripta contraria exhibeantur, procedere potest iuxta prius, si de hoc in posteriore non sit mentio.*
502. *Delegatus Principis mandata Ordinariis locorum Judicibus dare potest in iis, quæ ad causæ delegatæ expeditionem pertinent.*
503. *Jurisdictionem exercere in omnes potest, qui eam turbare volunt.*
504. *Potest admittere transactionem partium, quamvis iussus causam decidere.*
505. *Nec non pœnas imponere iuxta causæ ac delicti qualitatem.*
506. *Et mulctâ impositâ compellere partem contumacem.*
507. *Respondetur oppositis.*
508. *Habent Delegati Principis non tantum cognoscendi & decidendi potestatem, sed etiam exequendi sententiam à se latam.*
509. *Imò etiam alii Delegati.*
510. *Refelluntur opposita.*
511. *Habet Delegatus annum integrum ad exequendam sententiam à se latam.*
512. *Non potest, cui delegata est causa Possessorii, cognoscere de causa Petitorii.*
513. *Causæ cognitione simpliciter commissâ potest Delegatus etiam sententiam ferre, nisi aliunde constet de contraria mente Delegantis.*
514. *Potest Delegatus SS. Pontificis armatâ manu executionem facere, si opus sit.*
497. *Alia sunt, quæ possumus; alia, quæ etiam debemus facere. Hæc Officij dicuntur, illa Potestatis. Ut pateat, quomodo Forum acquiratur per delegationem, utrumque hic explicetur necesse est, videlicet, quæ sit Potestas Judicis Delegati, & quod ejus Officium. De Potestate primo loco differere placet. Hanc in-*
primis

primis non esse eandem cum potestate & jurisdictione Delegantis, sed diversam eique subjectam, certum est ex *L. ult. ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisdict.* *C. Querenti 26. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Ex quo insuper patet, verum non esse, quod quidam asserunt in *L. Ant. prator 5. ff. de Re judic.* Judicem Delegatum non habere jurisdictionem, sed duntaxat cognitionem seu notionem. Diversam esse jurisdictionem Delegati à Delegante, ex eo insuper perspicuum est, quòd ad hunc ab illo appelletur: hoc enim fieri nequiret, si eadem utriusque esset jurisdictio; sicut quòd eadem est Episcopi & Vicarij Generalis, ab hoc ad illum appellatio non datur.

498. Potestatem suam exercere Delegatus potest primò, non tantùm, si certa sit & à partibus agnita; sed etiam, quando in dubium vocatur. Cùm cognoscere valeat, num sua sit jurisdictio, ut constat ex *C. Ex parte 33. de Rescriptis*, & explicavi supra *n. 18. & seqq.* Hic solùm addendum est, quòd pronuntiatio, quàm se Judicem edicit, sit quidem Sententia Interlocutoria, uti dicitur *cit. C. Ex parte 33.* habens tamen vim Definitivæ, ita ut etiam de Jure Civili ab ea appellari possit, juxta Gloss. in *Auth. Habi a in fine C. Ne filius pro patre*: quia adfert gravamen, quod per appellationem à Definitiva reparari non possit. *C. Significante de Rescript. L. Ante sententiæ C. Quorum appellat. non recip. Gaill. L. 1. observat. 130. n. 9. Mynsing. cent. 3. observ. 35. post Bartol. Alberic. Fulgof. Jason. ac alios.*

499. Secundò. Tametsi Judex Delegatus incompetentem se pronuntiãrit, v. g. quia Rescriptum, quo mandata ipsi est jurisdictio, cognovit à parte sub vel obreptitiè obtentum, poterit illam nihilominus in expensas condemnare, ut dixi *n. 29.* & tradunt DD. cum Glossa in *C. ult. de Rescript. V. Expensis.* Quia licet literæ ad eum impetratæ infirmæ sint, propter fraudem tamen impetrantis, & ne ex sua malitia commodum reportet, condemnare eum poterit. Ac idcirco licet super causa principali jurisdictionem per illas non acquirat, acquirat tamen super quæstionibus incidentibus, ut videlicet cognoscat, num rescriptum

E ee

pro-

propter malitiam impetrantis, sit vitiosum, & iste ad præstandas expensas condemnari debeat. Notant tamen eadem Glossa & Panorm. *ibid. n. 5.* quòd tum demum partem ad expensas condemnare debeat, si adversarius petat, juxta regulam, quam cum Bartol. in *L. Diem §. Hoc autem judicium ff. de damno infect.* tradunt DD. quòd Judex non tenetur interponere suum officium, nisi parte petente, quando agitur de utilitate privatâ: exceptis causis miserabilium personarum, aut quæ ad pietatem vel misericordiam spectare videntur.

500. Tertiò. Sicut quilibet Judex orto dubio circa sensum Legis, eam interpretari potest, ut sciat, quomodo sententiam ferre possit. *L. Non possunt 11. ff. de Legibus.* ita Delegatus Principis interpretari ejus rescriptum ac mandatum potest, ut appareat, quomodo illud exequi seu in causa sibi commissa procedere debeat, uti colligitur ex *C. ad hæc 1. de Postul. Prælator. & C. super literis 20. in fin. de Rescript.* traduntque Innocent. in *cit. C. 1. n. 6.* Joan. Andr. *n. 28.* & Panorm. *n. 18.* qui tamen benè excipit: nisi dubium difficile & arduum magnique momenti sit; quia tunc consulendus Delegatus foret, ejusque declaratio (quam secundam Jussionem vocant) expectanda. *C. cum in Jure de Offic. & potest. Judic. Deleg. Novell. 17. c. 4. V. si quis autem.*

501. Quartò. Delegatus juxta Rescriptum, quo sibi mandata est jurisdictio, procedere potest, tametsi pars altera posterius aliud Rescriptum proferat, quo causa alteri cuiquam demandatur: si in hoc posteriore Rescripto non fit mentio prioris. *C. Caterum 3. de Rescript. C. Ex literis 29. de Offic. & potest. Judic. Deleg. C. 2. de Dolo & Contum.* Si tamen Judex in posteriore Rescripto nominatus juxta illud procedat parte non excipiente, validus erit processus, ex DD. communi apud Panorm. in *cit. C. 3.* Si quidem Rescriptum sit Justitiæ: quia Rescripta Justitiæ, obtenta per obreptionem, non antè irrita sunt, quam per exceptionem elidantur *C. Si autem 9. & C. Plerumque 23. de Rescript. C. Ut debitus 59. de Appellat.*

502. Quintò. Delegatus Papæ Ordinarijs locorum mandata dare potest in ijs, quæ ad expeditionem commissæ sibi causæ pertinent. *C. cum contingat 24. de Rescript.* Quia in ea vicem SS. Pontificis representat, ideòque major est Ordinarijs. *C. sanè 11. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Necesse tamen est, ut literas suæ delegationis exhibeat, quò fidem de accepta potestate faciat, uti dicitur *cit. C. 24. C. cum in iure 31. de Elect. & L. 1. C. de Mandatis Principum.* Idem, quod de Delegato Pontificio, dicendum ob paritatem rationis est de Delegatis Imperatoris, aliorumque Principum.

503. Sextò. Judex Delegatus exercere suam jurisdictionem potest non tantum in ipsas partes contendentes; sed etiam in alios, qui illam & processum causæ turbare vel impedire volunt: tamen id in delegatione non fuerit expressum. *C. quia questum 1. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Neque obest, quòd Jurisdictio Delegata sit stricti Juris, nec extendenda ultra causam vel personas in Rescripto expressas. *C. cum olim 32. & C. P. & G. 40. eod.* Nam Delegatus non excedit fines mandati, si facit ea, quæ ad causam & delegationis executionem pertinent. Ad hanc autem pertinet removere obices, & obstacula interjecta. Ratio ulterior est: quia concessio uno, censentur concessa alia omnia, si ne quibus illud expediri non potest. *C. praterea 5. & C. prudentiam 21. eod.*

504. Septimò. Potest Delegatus admittere transactionem partium, tamen si Superior controversiam ipsi delegarit, ut secundum Jura illam decidat. *C. contingit. 3. & C. de cætero 5. de Transaction.* Quia ad Judicem pertinet, partes, si fieri possit, ad concordiam reducere, juxta *C. ult. eod.*

505. Octavò. Quemadmodum Judex Ordinarius, ita & Judex Delegatus poenas imponere potest juxta causæ & delicti qualitatem, contumaces consuetis remedijs compellere & coercere. Idque de ipsis partibus contendentibus expressum est *C. praterea 5. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* De alijs personis du-

bitari potest, v. g. utrum testem, qui coram ipso falsum dixisse convictus aut confessus est, punire possit; an verò cognitionem ac punitionem ad Delegantem remittere teneatur. Distinguunt Panorm. *in cit. C. 5. n. 4.* & Felin. *in C. 1. eod. n. 15.* aiuntque, si per hoc, quòd testis in iudicio falsum dixit, Delegati iurisdictio impediatur & retardetur, posse ab ipso puniri; secus, non posse, cum Lex in eum iurisditionem directè non concesserit, sed solum in consequentiam, quatenus ea necessaria est ad causam expediendam. Arbitratur tamen Decius *in cit. C. 5. n. 5. in fin.* quòd testis falsum deponens regulariter puniri possit à Delegato: quia, nisi tali potestate præditus esset, non timeretur, sed facile eludetur ejus potestas. *arg. L. Nullum 14. C. de Testibus.*

506. Hinc non placet, quòd tradit Alexand. *in L. ADivus Pio 15. prin. ff. de Re Judic. n. 6. in fin.* quem sequitur Menoch. *L. 1. de Arbitr. Judic. q. 74. n. 8. & seqq.* non posse Delegatum multam dictare, sive multando coercere partem contumacem. Nam *C. de causis 4. §. ult. cit. C. 5. prin. & C. Pastoralis 28. §. Item cum totum de Offic. & potest. Judic. Deleg.* generaliter cautum est de omni Judice Delegato, quòd citatum contumacem pro arbitrio punire possit: arbitraria autem poena pecuniaria nihil aliud est, quàm multa. *L. Aliud est fraus 131. §. Et multa quidem ff. de V. §. Accedit,* quòd ei, cui mandata est iurisdictio, mandata pariter tacitè sit potestas pro suo arbitrio modicè coercendi contumaces. *L. ult. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand. est iurisdict.* Quæ potestas nihil aliud est, quàm jus dicendæ multæ. *cit. L. 131. §. Et multa.* Et Judex ex eo, quòd causa sibi committitur, super omnibus, quæ ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem, ut dicitur *cit. C. præterea 5. & L. 2. ff. de Jurisdict.* Committitur igitur etiam potestas multandi partem contumacem; quia sine hac potestate suam iurisditionem exercere non posset. Demùm is, cui mandata est iurisdictio, negligentem executorem multare potest. *L. omnibus 3. C. de Sportulis.* Poterit ergo similiter multare negligentem & contumacem litigatorem, cum

cum hic per contumaciam suam æquè sufflaminet processum iudicij & cursum Justitiæ, quàm negligens executor.

507. Non obstat, quem objicit Menoch. *l. c. n. 9. textus cit. L. Aliud est fraus §. item multam ff. de V. S.* ubi dicitur, solos Magistratus multam dicere posse. Cum enim Delegatus eam dicit, ipse Magistratus delegans id facere censendus est, quia ejus nomine & auctoritate agit Delegatus. *L. 1. §. qui mandatam ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisdict.* Eadem responsio valet ad ea, quæ idem opponit *l. c. n. 8. ex L. 2. §. ult. ff. de Judic.* Pariter non obstat, quod ajunt, multæ dictionem esse Meri Imperij, quod generali delegatione non continetur, cum mandari non possit. *L. 1. ult. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisdict.* Nam multam dicere, cum id fit ad tuendam & facilius explicandam jurisdictionem, non ad Merum, sed ad Mixtum pertinet Imperium. *L. 2. §. 1. Si quis in jus vocat. cit. L. 2. §. ult. ff. de Judic. & cit. L. Aliud est fraus §. Item multam, & §. seq. ff. de V. S. L. 1. §. quid ergo 3. ff. de Inspec. Ventr. cit. L. Omnibus Judicibus 3. C. de Sportul.*

508. Nonò. Delegatus, cui causa absolutè mandata est, non solum potestatem habet cognoscendi & decidendi, sed etiam exequendi. Quod quidem de Delegato Principis certum est, ita ut non tantum exequi ipse sententiam à se latam possit, sed etiam alteri executionem committere, ut apertè traditur *C. Significasti 7. & C. Ex literis 29. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Et quidem Delegati SS. Pontificis sententiæ à se latæ executionem frequenter committere solent Ordinarijs locorum, utpote per quos melius id fieri potest, cum Officiales idoneos habeant, quibus ferè caret Judex delegatus. Si tamen velit & possit, non prohibetur exequi per se vel proprios ministros, ut *ad cit. C. 7.* docent Innocent. Panorm. Barbat. Dec. ac alij.

509. An verò etiam Delegatus Judicis Ordinarij Principe inferioris exequi suam sententiam possit, controversum est. Negant Maranta *in Speculo Judic. p. 4. dist. 5. n. 45. & p. 6. n. 4.* Wurmbser *L. pract. observat. tit. 2. de Judicib. Deleg. observ. 2.*

Menoch. *cit. q. 74. à n. 36. Mynsing. cent. 4. observ. 83. n. 2.* Mihi præplacet opinio Alciati *L. 2. Paradoxor. c. 4.* ac aliorum, etiam huic Delegato executionem sententiæ à se latæ concedentium. Nam *C. In literis 9. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* supponitur universim de Delegatis, eos posse suam sententiam exequi, dum dicitur, si sententiam executioni mandarunt, vel mandari præceperunt, eorum auctoritatem & jurisdictionem cessare. Idemque supponitur *C. Pastoralibus 28. §. quia verò. eod.* Accedit primò, quòd cum Judex Ordinarius sententiæ à se dictæ executionem mandare possit *L. pen. §. ult. ff. de Offic. ejus, cui mandata est jurisdict.* *L. ult. ff. de Confess. & cit. C. Significasti 7.* censendus est Delegato, cui causæ definitionem committit, pariter committere ejus executionem, cum longè minus sit exequi, quàm decidere, eo ipso, quòd in executione versetur de se solum factum, quod nudo meròque executori liberè mandari potest. *L. Executorem C. de Executione rei judic.* Accedit secundò, quòd Delegatus fungitur partibus Ordinarij in causa sibi commissa. *L. 3. ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisdict.* Utigitur Ordinarius, si ipse causam definiret, ejus executionem haberet, ita & Delegatus. Accedit tertio, quòd Judex datus sive pedaneus sententiam à se latam executioni mandare nominatim prohibetur *L. A Divo Pio 15. prin. ff. de R. J.* At Judici Delegato nec Pontificio nec Cæsareo Jure prohibita est executio. Censetur autem concessum, quod prohibitum non intelligitur. *L. Cum Prætor 12. prin. ff. de Judic.* Maximè cum Delegatus facere ea omnia possit, & exequi, quæ ad causam expediendam pertinent. *cit. C. præterea 5. & L. suspicionis ff. de Offic. ejus, cui mand. est jurisdict. L. ad rem mobilem 56. & L. ad legatum 62. ff. de Procurat.* Demum executio judicati est mixti Imperij, ut omnes farentur. Mixtum autem Imperium regulariter competit Judici Delegato, saltem de consuetudine, ut dixi supra *n. 470.*

510. Neque verum est, quòd dicunt Adversarij ex *L. Judex 55. ff. de Judicijs*, quòd Judex functus sit suo officio & desinat esse

esse Judex, postquam sententiam tulit. Sermo enim ibi est de Judice pedaneo. Quod verò Delegati officium non expiret per pronunciationem sententiæ, patet ex *cit. C. literis 9. & C. Pastoralis 28.* Nec obest, quod delegatio jurisdictionis juxta *C. cum dilecta 22. de Rescript.* est stricti juris, ac idcirco non extendenda. Nulla enim hîc fit extensio jurisdictionis mandatæ ultra fines mandati, cum hoc includat etiam executionem, ut probant rationes modò pro nostra opinione allatæ.

511. Decimò. Judex Delegatus integrum annum habet ad exequendam sententiam à se latam. *C. querenti 26. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Ubi tamen cum Glossa, ac Panorm. *n. 7.* distinguendum est. Vel enim Judex Delegatus sententiam nondum tulit. Et tunc ejus jurisdictio semper durat: quia Rescripta, si certum tempus definitum non sit, sunt perpetua, nisi revocentur. *C. si autem 9. de Rescript.* Vel tulit sententiam, sed executus non est; & tunc annus ipsi ad exequendum conceditur. Vel denique sententiam executus est: & jurisdictio ejus expirat. *C. in literis 9. eod.* dummodo sententiæ paruerint partes. Quòd si condemnatus paulò post ab executione recessit, iterum turbans victorem, perinde est, ac si non paruerit. *arg. C. Divortium 21. dist. 1. de Pœnit.* Unde Delegatus reassumere in tali casu poterit jurisdictionem, non ut iterum de causa cognoscat, sed ut ad veram & stabilem executionem victum compellat, si annus nondum finitus est. Glossa in *C. querenti V. ad integrum annum.*

512. Verùm ex dictis Dubitatur primò: an ille, cui simpliciter delegata est jurisdictio in causa possessorij, possit vi hujus delegationis cognoscere de causa petitorij. Negandum est cum Gaillio *L. 1. observat. 35. n. 11.* ac communi aliorum: si quidem causa possessorij nuncupatim & in specie commissã sit. Partim quia delegatio jurisdictionis est stricti Juris, ut modò dictum est ex *C. 22. de Rescript.* ac proinde non censetur commissum, nisi quod palàm verbis in Rescripto est expressum. *L. quidquid 99. prim. de V. O.* Partim quia de se nihil commune habet proprietatis

tas cum possessione. *L. Naturaliter* 120. §. 1. ff. de acquir. vel amitt. possess. Partim denique, quia juxta praxin causa possessionis & proprietatis expressè & nominatim delegari solet, si Delegatus de utraque cognoscere debeat, uti patet ex *C. cum ad sedem* 15. prin. de Restitut. spoliat. *C. significaverunt* 36. prin. de Testib. & attestat. Si tamen causa simpliciter & in genere commissa sit, non solum nudum possessorium, sed etiam petitorium commissum intelligitur, uti patet ex *C. 1. de sequestrat. poss. & fruct.* & tradunt ibi Glossa *V. Indistinctè*, & DD. Censetur enim propter connexionem causarum, ne hæc dividatur, utraque esse commissa. Quin etiam si sola possessorij causa nominatim commissa fuerit, incidenter nihilominus per viam reconventionis cognoscere super petitorio poterit Delegatus, si status causæ reconventionem patiat. Glossa in cit. *C. 1. Panorm. ibid. n. 15. arg. C. 1. & 2. de mutuis petition. & L. 1. C. de Ordine cognit.*

513. Dubitatur secundò : an sicui simpliciter delegata fuerit certæ cujusciam causæ cognitio, censeatur esse delegata etiam potestas ferendæ sententiæ. Negativam, quam tenet Glossa in *L. Qui procuratorem* 57. ff. de Procurator. *V. peragere*, Zasius in *L. à Divo Pio* 15. ff. de Re Judic. ac alij, sequitur praxis Camera Imperialis, teste Mynsing. cent. 4. observ. 93. Si Jure standum sit, videtur dicendum esse, concessâ causæ cognitione etiam ejus decisionem per sententiam definitivam concedi ; nisi de mente contraria Delegantis vel ex verbis Rescripti vel aliunde constet. Ratio est : quia verba *Notio & Cognitio* complectuntur etiam jurisdictionem, ac per consequens potestatem causæ per sententiam definiendæ. *L. 99. prin. ff. de V. S.* Et, ut ait Julian. *L. 74. prin. ff. de Judic. de qua re cognoverit Judex, pronuntiare quoque cogendus erit.* Ergo cujus est de causâ cognoscere, ejusdem pariter erit de ea pronuntiare : & cui commissa fuerit cognitio, eisdem pariter commissa censenda erit pronuntiatio sententiæ. Neque verum est, quod ait Mynsing. *l. c.* pro prima opinione optimum esse textum *L. Ubi* 22. *C. ad L. Cornel. de Falsis.* Quia nihil

hil aliud ibi dicitur, quàm quòd Judex non interlocutione, sed definitivâ sententiâ procedere debeat, quod suum fit de causa falsi judicium. Nec eidem opinioni suffragatur textus *L. solent 6. prin. ff. de Offic. Proconsul.* ubi causæ cognitio, non etiam definitio, & sententiæ pronuntiatio Legato Proconsulis mandata dicitur. Nam, ut ibidem additur, *hoc genus mandati extraordinarium est.* Cùm enim jus gladij, de quo ibi sermo est, nemo transferre in alium possit, Legato suo Proconsul solùm mandare poterat cognitionem de criminibus poenâ gladij dignis, non item decisionem. Non denique obest decantatum illud, jurisdictionem delegatam esse stricti juris, ac proinde delegationem cognitionis extendi non debere ad decisionem. Negamus enim hic fieri extensionem, cùm sub cognitione, ut dictum est, decisio per sententiam comprehendatur. Saltem concedenda videtur Delegato Principis decisio causæ, si mandata ipsi sit ejus cognitio, cùm apertè dicant Impp. *L. 1. C. si contra jus vel utilitat. public.* eum judicare posse, cui ex suo Rescripto Imperatorio cognitio delata est.

514. Dubitatur tertio: cùm Delegatus exequi sententiam à se latam possit, utrùm Delegatus Papæ armata manu executionem facere valeat. Certum est, quòd brachium seculare in subsidium invocare possit, si aliter causam sibi commissam expedire, aut sententiam exequi nequeat. Innocent. & Joan. Andr. in *C. Significasti 7. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 7. Panorm. n. 8. Barbat. col. 6. Dec. n. 4. Zarabella in Clement. un. eod.* Cùm enim Episcopo talis potestas invocandi brachium seculare concessa sit juxta communem DD. *arg. Can. Administratores 26. 24. q. 3.* à fortiori concessa ea est Delegato SS Pontificis, utpote qui quoad causam delegatam major est potestate & auctoritate, quàm Episcopus. *C. Sanè 11. eod.* Et quidem invocare potest, tametsi in Rescripto addita non fuerit solemnis illa clausula *invocato etiam, si opus sit, auxilio brachij secularis.* cùm semper subintel- ligatur, eò quòd de Jure insit: alias potestas Judici Delegato com-

missa sæpe manca foret & inutilis, quia executioni mandari non posset. Neque vel novum vel rarum est, ea in Rescriptis exprimi, quæ rei vel jure vel naturâ insunt. Ordinariè verò armatam manum ad executionem faciendam cogere non debet, sed in primis Judicis Ordinarij Ecclesiastici auxilium accersere, vel executionem ipsi committere: quod in Romano Imperio, ubi Episcopi temporalem simul jurisdictionem habent, non erit difficile: cum in ipsorum territorio temporali executio fieri possit. In defectum verò Ordinarij Ecclesiastici, Laici auxilium implorandum erit. Si neuter succurrere possit aut velit, poterit armatam ipse manum conducere, uti docet Decius *cit. n. 4.* & hac ratione dissidentes DD. opiniones conciliat. Quin etiam Episcopus, qui temporali jurisdictione caret, Officiales armatos habere potest, paratos ad executionem Justitiæ, si opus sit, adversus contumaces, ut post Bald. in *L. Nam salutem §. fin. ff. de Offic. Præfecti Vigil.* tradunt communiter DD. apud Barbatia *l. c. col. 7.* Decium *n. 6.* Marta *p. 1. de Jurisdic. c. 50.* contra Panorm. in *cit. C. 7. n. 10.* Nam licet Clericis interdictum sit usu armorum, excipiendus tamen est casus necessitatis, si videlicet sua jura contra impediētes aliter exercere, aut defendere non valeant. *arg. C. Dilecto 6. de Sent. Excomm. in 6.*

§. VI.

Quod sit Officium Judicis Delegati?

SUMMARIUM.

515. *Fidem mandati facere debet Delegatus, si pars alterutra potest: secus non valebit processus.*
 516. *Et formam mandati servare.*
 517. *Nec non tempus præscriptum.*
 518. *Quod tamen partium consensu prorogari potest.*
 519. *Nisi prorogationem vetuerit Delegatus.*

520. Debet admittere exceptiones rationabiles, & secundum Juris
equitatem procedere.

521. Gratis item judicare, nec acceptare munera.

522. Nec extra locum constitutum de causa cognoscere.

523. Aut assessorem sine necessitate assumere.

515. Postquam actum est de Potestate Delegati, subjungi
oportet, quæ ad ejus Officium pertinent. Fidem ante omnia de
mandata sibi jurisdictione facere debet Delegatus, ut partes ad
comparendum compellere possit. Neque enim ante factam de-
legationis fidem citatus comparere tenetur. C. Cum in Jure 31. de
Offic. & potest. Judic. Deleg. C. Cum contingat 24. de Rescript. C.
2. de Dilation. quia factum non præsumitur, sed probari debet; præ-
sertim si in alterius præjudicium allegetur. Quod procedit de
quibuscunque alijs Mandatarijs, Procuratoribus, imò & Legatis
Apostolicis. De quo fusè Felin. in cit. C. 31. n. 11. Si postulata
& non facta fide delegationis procedat Delegatus, processus erit
nullus. cit. C. 31. Dixi: si postulata. nam si pars citata fidem sibi
feri non postulet, sed compareat & litem contestetur, valebit
processus, nec poterit illa postea opponere defectum jurisdic-
tionis, nisi cum onere probandi & ostendendi defectum. Panorm.
in cit. C. 31. n. 7. & Barbatia col. 8. arg. C. inter Monasterium 20.
de Sent. & re judic. Plerumque autem, si Delegans præsens est,
ut facillè ex ipso quæri possit, literæ delegationis non exhibentur,
uti notat Barbatia l. c. col. 4. Tametsi verò, ut fusè dixi suprâ à n.
18. & n. 498. Delegatus in dubio de sua jurisdictione cognoscere
possit: si tamen exhibito mandato vel pars citata vel Ordinarius
nolit parere, inficiens ejus jurisdictionem prætextu falsitatis in
Rescripto apparentis, alteriusve defectus, non habet potestatem
renuentes compellendi, nisi mandatam sibi jurisdictionem ita
ostendat, ut rationabiliter de ea dubitari non possit. Innocent.
in cit. C. 31. n. 3. Hostiens. ibid. Barbatia col. 5. ac alij. Nam Ju-
dici quidem Ordinario in dubio parendum est, quia fundatam ha-
bet jurisdictionem, ac in dubio inter Superiorem & subditum præ-

sumptio stat pro illo, arg. C. *Quid culpatur* 4. 23. q. 1. Delegatus verò non habet fundatam jurisdictionem, nec præsumptionem pro se. Unde non est ratio, cur in dubio melior sit ipsius conditio, quàm Judicis Ordinarij aut partis contradicentis.

§ 16. Agnità semel à partibus jurisdictione Delegati, exercere hic eam & explicare debet, prout ipse Delegans eam expedire deberet, cum ejus, qui mandavit, utatur auctoritate. L. 1. §. 1. ff. de Offic. ejus, cui mand. est Jurisdict. proindeque non pro suo agat imperio & arbitrio, sed ejus, cujus mandato jus dicit, & cujus partibus fungitur. L. 3. ff. eod. Quem in finem in primis necesse est, ut formam factæ commissionis diligenter & exactè observet. L. Diligenter § ff. Mandati, & C. *Cum dilecta* 22. de Rescript. C. *Ex parte de Offic. & potest. Judic. Deleg.* aliàs processus est nullus C. *causam* 16. de Offic. & potest. Judic. Deleg. cit. C. 22. & cum Glossa ibi V. *Irritum* tradit communis DD. Quare si Delegatus sententiam latam contra tenorem mandati executioni mandavit, deiciendo aliquem possessione, ante omnia restituendus est spoliatus. C. 16. C. *cum causa* 22. eod. C. *conquerente* 17. de Restit. spoliat. Neque, si in sententia ferenda formam mandati neglexit, censetur functus suo officio: quare iterum judicare potest, uti colligitur ex cit. C. 16. Ratio datur cit. L. 5. nam qui excessit (fines mandati) aliud facere videtur. At qui aliud facit, quàm quod facere jussus est, nihil facit: quia ad illud non accepit jurisdictionem, sine qua actus valor consistere nequit. Opus tamen est aliquà circa formam præscriptam distinctione. Nam si in Rescripto mandatur, ut observetur forma aliqua seu conditio & ratio procedendi, quam Jus non præscribit, censetur illa esse substantialis, ita ut actus sit irritus, si non observetur. Covarr. in C. *alma mater de Sent. Excomm. in 6. p. 1. §. 9. n. 4.* Sanchez L. 3. de *Matrim. disp. 33. n. 4.* ac alij: nisi ex ipsa materia subjecta, loquendi modo, curiæ consuetudine, aliisve circumstantijs colligi possit, quòd Delegans noluerit talem conditionem tanquam formam apponere, sed solum observari voluerit pro faciliore causæ decisione. Sic v. g. si in Rescripto

scripto delegationis continetur, ut Delegatus personaliter ad certum locum accedat, ibique informationem capiat; vel ut hoc illudve Beneficium alicui conferat, qui sit Doctor Theologiæ aut Juris Canonici &c. omiſſa tali conditione actus Delegati erunt irriti. Cum enim Delegans præter Juris communis dispositionem iſta requirat, cenſetur ea ſpecialiter exigere, & ſic conſtituere formam ſubſtantialem, quâ omiſſâ actus eſt irritus. Si verò aliquam conditionem, quæ Delegato aliivè Mandatario præſcribitur, Jus etiam commune requirit, novam formam non inducit, ſed ſolum institutionem & commonitionem Judicis Delegati. *Gloſſa in Clement. 1. de Offic. & poteſt. Judic. Deleg. V. Repere- rint, Innocent. in C. prudentiam eod. n. 9. Gloſſa in Clement. 1. de Jure Patr. V. Inhibentes: Suarez L. 5. de Legib. c. 31. à n. 8. Sanchez l. c. n. 3.* Hinc ſi talis conditio de Jure communi non eſt ſubſtantialis, neque erit ob expreſſionem & mandatum Delegantis. Sic v. g. ſi cui facultas committatur diſpenſandi in Impedimento Matrimonij, vel Matrimonio aſſiſtendi, ſimulque ad- datur, ut de more nuptijs præmittantur Denuntiationes, etiam his omiſſis valida erit diſpenſatio: quia hæc de Jure communi ad valorem Matrimonij non requiruntur. Pariter ſi Delegans dicat *Confer Beneficium Titio, ſi idoneus eſt*, valebit collatio à Delegato facta, tametiſi Titius ſit minus idoneus, nec moribus aut ſci- entia commendatus. Quia Jure communi valet collatio facta mi- nus idoneo; modò non ſit infamis, aut omnino litteratus, aut alias de Jure inhabilis. Pòterit tamen Delegans conditionem vel formam, quæ de Jure communi ſolum accidentalis eſt, facere ſubſtantialem, ſi ſine illâ nolit valere actum. Quod utrùm nolit, ex verbis delegationis colligendum eſt.

§ 17: Secundò. Si in delegatione certum tempus præſcrip- tum ſit, intra quod cauſam delegatam abſolvat, debet intra illud abſolvere: quia talis præſcriptio temporis eſt forma ſubſtantialis, cum elapſo termino expiret jurisdictio Delegati, utpote quæ ſo- lum data eſt ad illud tempus præſcriptum. *C. de cauſis 4. de Offic.*

Et potest. Jud. Deleg. Si è contrario Superior Judici ordinatio præcipiat, ut causam intra certum tempus expediat, male quidem aget, negotium ultra illud extrahendo, non tamen propterea processus erit invalidus, ut notant DD. *in cit. C. 4. n. 9.* Discriminis ratio est: quia in priore casu Superior Delegato jurisdictionem causæ dat limitatè secundùm formam commissionis. In posteriore casu non dat jurisdictionem, sed modum tantùm & terminum causæ tempestivè expediendæ. Qui modus substantialis censi non debet, cum non sit facilè præsumendum, quòd Superior jurisdictionem alicui concessam adimere, seu ad ferevocare velit.

518. Possunt nihilominus partes litigantes terminum Delegato præfixum prorogare & communi consensu extendere. *cit. C. de causis 4. & L. 2. §. 2. ff. de Judic.* ac dixi supra à n. 439. Quia terminus causæ citius expediendæ videtur in partium favorem constitutus, cui proinde ipsæ renunciare possunt. *arg. C. ad Apostolicam 16. de Regular.* Debet tamen hujusmodi prorogatio fieri currente adhuc termino per Delegantem præfixo: nam illo semel elapso jam expiravit Delegati jurisdictio, ac idcirco prorogari amplius nequit: neque enim hac ratione prorogaretur, sed de novo concederetur; quod fieri non posse partium consensu, supra de Prorogatione n. 404. ostensum est.

519. Sed nec currentem adhuc terminum prorogare partes Delegato possunt, si prorogationem fieri vetuit Delegans. *cit. L. 2. §. 2.* Vel si appareat, terminum præfixum fuisse non in favorem partium, sed ob bonum publicum aut cujuspiam tertij, cujus interest causam inter litigantes celeriter expediri, v. g. ne in præjudicium animarum & Ecclesiæ, aut dispendium Cultûs Divini, Beneficium Ecclesiasticum, de quo lis est, diu vacet. Quæ causâ est, quòd terminus à Jure communi præfixus litibus expediendis à partibus prorogari nequeat, cum Juris communis publicus favor privato prævaleat. DD. *in L. properandum, 13. C. de Judicijs.* Cæterùm terminus causæ expediendæ à Delegante præfixus, sumi tantùm debet de causæ absolute per sententiam definitivam.

fnitivam. Hujus proinde executio fieri potest post lapsum illius termini præstituti. *arg. C. significasti 7. de Offic. & potest. Judic. Deleg. Panorm. ibid. n. 2. Joan. Andr. in cit. C. 4. n. 19.* Nisi forte præfixus terminus fuerit vel ipsi jurisdictioni Delegati, v. g. si Delegans dixit: *Concedimus tibi jurisdictionem ad unum annum.* Tunc enim post annum ne quidem sententiam exequi potest: cum etiam executio sententiæ sit actus jurisdictionis; vel præfixus terminus fuerit ipsi executioni: quia post hujus lapsum ipsa fieri nequiret. Si ipsi jurisdictioni vel executioni sententiæ terminum non præfixit Delegans, integer annus concessus est Delegato ad exequendam, ut dictum est supra *n. 511.*

520. Tertiò. Debet Delegatus exceptiones partium rationabiles admittere, & secundùm Juris æquitatem procedere. *Can. In istis dist. 4. Auth. Jubemus in fin. C. de Judic. Novell. 126. c. 1.* tametsi Delegans certam formam præscripserit: quia Princeps in Rescriptis ad lites, quæ propriè ad Justitiam administrandam tendunt, non censetur derogare Juri communi. *C. causam quæ 18. de Rescript.* ac idcirco non debet formam procedendi à Delegante præscriptam observare cum magno præjudicio partis. *C. Ex parte 13. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Hinc etsi præfixus illi fuerit terminus, intra quem causam definire debeat, si tamen pars dilationem petat v. g. quia propter gravem infirmitatem causam instruere non potest, concedenda ea est, tametsi terminus ille præfixus propterea sit protrahendus. Quia Princeps non censetur præjudicare velle juri partium, præsertim naturalis defensionis. *C. super eo 15. cod.* Indidem consequens est, quòd etsi Princeps scribat, ut procedatur nullà admittà exceptione, intelligi id solum debeat de exceptione irrationabili. Nisi in Rescripto excludatur omnis etiam rationabilis exceptio. Quod in civilibus causis ob gravem rationem quandoque ex plenitudine potestatis facere is potest, præsertim si aliud defensionis remedium parti litiganti superfit, ut docet Barbatia *in cit. C. 13. col. 6.*

521. Quartò. Debet Delegatus gratis & cum omni puritate jurisdictionem exercere, ut dicitur *C. Statutum 11. §. Insuper de Rescript. in 6.* Ac idcirco nullum munus aut quidvis aliud à litigantibus, vel horum intuitu ab alijs, acceptare potest. Nisi forsàn (ut *cit. §. Insuper* dicitur) *esculentum aut poculentum mera liberalitate oblatum, quod paucis consumi possit diebus, vel nisi cum ipsum propter causam sibi commissam contigerit extra suum domicilium proficisci, moderatas expensas.* Additur ibidem §. si quid teneri Judicem ad restituendum, quod accepit, non obstante dantis remissione. Circa quod nonnulla hìc breviter observanda sunt. Primum est, quod *cit. C. Statutum* dicitur de Delegato SS. Pontificis ad lites deputato circa moderata esculenta & poculenta, non debere trahi ad alios Commissarios, quibus v. g. dispensationes super votis, aut matrimonij impedimentis committuntur, ut benè notat Laym. *in cit. C. n. 14.* Alterum est, non posse eadem trahi ad Judicem Ordinarium. Tametsi enim *L. Plebiscito 18. ff. de Offic. Præsidi.* idem tradatur de Præside Provinciae, qui Judex est Ordinarius, quod *cit. c. Statutum* de Judice Delegato ad lites, ut videlicet munus & donum non capiat, nisi *esculentum poculentumve, quod intra dies proximos prodigatur:* id tamen revocatum prohibitumque postea fuit *Novella 8. c. 7. & Novell. 80. c. 10.* ubi iisdem præcipitur, ut nihil penitus præter ea, quæ constituta ipsis sunt, videlicet sua salaria, accipiant. Tertium est, licet multi Theologi teneant, Judicem non teneri ad restitutionem munerum sponte oblatorum, priusquam accedat sententia saltem declaratoria criminis, hoc tamen non esse intelligendum de ijs muneribus, quæ dantur ad redimendam, ut aiunt, vexam, quando videlicet pars aliquid dat, quia putat, se aliàs suum jus non consecuturam. Cum enim in tali casu litigans det invitus, Judex non accipit absque injuria, & sic restituere tenetur ante omnem sententiam. Pariter restitui munera debent ante omnem sententiam, quando Lex vel Canon acceptionem non tantum illicitam, sed etiam invalidam statuit, uti statuit quoad Delegatum

gatum Pontificium *cit. C. Statutum §. si quid*, quoad Visitatores Ecclesiarum *C. Exigit 2. de Censib. in 6.* quoad Episcopum circa Ordinum collationem, literas dimissorias ac testimoniales Trident. *sess. 21. c. 1. de Reform.* De hac munerum vetita acceptatione, & obligatione restituendi plura Theologi, præsertim Card. de Lugo *de Justitia disp. 18. sect. 3. & disp. 37. sect. 11.* ac Molina *tr. 2. de Justit. disp. 83. §. seqq.*

522. Quintò. Non debet Delegatus in alia Dioecesi aut Civitate, nisi ad quam deputatus est, de causa cognoscere: præterquam si partium expressus consensus accedat. Aut nisi ob malitiam adversarij vel aliud impedimentum Delegatus Papæ in loco sibi constituto procedere nequeat. *C. Statuimus 13. de Offic. §. potest. Judic. Deleg. in 6.* Sed neque alteri causam subdelegare potest quam in locum in Rescripto designatum. *cit. C. Statuum §. in nullo 3.* Imò si Actor & Reus ejusdem Dioecesis & Civitatis sint, causa committi non potest extra Dioecesin aut Civitatem. Exceptis quibusdam casibus: ut si actio ab Episcopo vel Capitulo contra aliquem de Dioecesi; vel vice versa ab aliquo de Dioecesi contra Episcopum aut Capitulum; vel contra universitatem Civitatis, Villæ aut Castri dirigenda sit; vel denique si Actor Civitatem aut Dioecesin, in qua judicium agitandum est, ob justum periculum intrare non audet. His, inquam, casibus extra Dioecesin aut Civitatem commissio fieri potest: ita tamen, ut ultra unam dietam netno à finibus suæ Dioecesis trahendus sit. *cit. C. Statutum §. cum verò 1.* Quòd si partes sint diversarum Civitatum aut Dioecesium, & Actor in Civitate vel Dioecesi Rei Judicem habere recuset, poterit quidem in alia Civitate aut Dioecesi Judicem impetrare, non tamen in sua, nec Judex ultra unam dietam à Dioecesi Rei remotus esse debet, ut habetur *eod. C. §. cum autem 2.*

523. Sextò. Non debet Delegatus assessorem sibi assumere, nisi eo indigeat. Quod conscientia ipsius committitur. Si sine necessitate assumat, ex proprijs ei providere cogitur. Si indiget, assumat, qui neutri parti sit suspectus. Curètque, ne ille ultra mo-

deratum stipendium aliquid exigat. *cit. C. Statutum de Rescript. in 6. §. Assessorem. 5.* Pariter curare debet, ne Notarius, quem in causa adhibet, in exigendo salario æqui & iusti metas excedat. *cit. C. §. Notarium 6.* Denique non debet testes vocare, nisi quantum causæ conditio & status postulat. Is verò, qui testes produxit, competentes illis expensas subministrare debet, ut dicitur *cit. C. §. penult.*

§. VII.

Quid Juris sit, si plures sint Delegati aut Subdelegati.

S U M M A R I U M.

524. *Causa delegatur pluribus vel conjunctim, vel in solidum. Quod ultimum non presumitur, nisi in rescripto exprimat.*
 425. *Pluribus si commissa simul est causa, nequit unus valide procedere sine altero.*
 526. *Et mortuo uno vel inhabili reddito jurisdictionem amittit etiam alter.*
 527. *Si facta est delegatio cum clausula, ut si unus non possit, procedant reliqui, possunt isti procedere, si alii nolint, tametsi possent.*
 528. *Si plures sunt Delegati, major pars votorum obtinet.*
 529. *Causa pluribus in solidum delegata locum habet preventio.*
 530. *Si simul ceperint cognoscere causam, unus sine reliquorum consensu eam expedire non potest.*
 524. *Cum frequenter eadem causa pluribus simul delegatur, aut à Delegato Principis pluribus subdelegatur, explicandum est, quomodo plures hujusmodi Delegati aut Subdelegati in causa procedere possint ac debeant. Potest autem causa delegari vel subdelegari pluribus aut conjunctim, aut singulis in solidum. In solidum nunquam censetur pluribus delegata, nisi in Rescripto id exprimat. C. Causam 16. & C. Prudentiam 21. de Offic. & potest. Judic. Deleg. 525.*

525. Si pluribus simul seu conjunctim, ut ferè fit, causa committitur, omnes ad eam concurrere debent, ita ut si unus non concurrat, processus sit nullus; nisi aliud in forma Commissionis expressum sit. *cit. C. 16. & L. Duo 39. ff. de Re Judic.* Secus est in Judicibus Ordinarijs, si plures jurisdictionem actualem habeant: poterunt enim & simul & seorsim judicare, uti colligitur ex *L. un. ff. de Offic. Consul.* & tradit ibi Bartol. *n. 1. § 2. Gloss. in C. ut Officium 11. de Heret. in 6. Gloss. in cit. C. 21. V. Teneatur*, ac Panorm. *ibid.* Idemque communis DD. tradit de Judicibus delegatis ad universitatem causarum, v. g. duobus Visitatoribus Dioecesis: quòd eorum jurisdictio Ordinariæ æquiparetur.

526. Ex dictis consequens est, quod traditur *C. uno 24. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* si unus ex pluribus nominatim delegatis, moriatur, vel incapax fiat jurisdictionis, etiam reliquorum jurisdictionem expirare, & recurri ad Delegantem debere: nisi aliud in delegatione fuerit expressum. Idque verum esse existimo cum Molina *tr. s. de Just. disp. 24. n. 1. §. quia ergo*, & Haunoldo *Tom. s. de Justit. tr. 1. n. 126.* etiam tunc, quando unus eorum moritur re non amplius integrâ, dummodo moriatur ante sententiam. Sumitur ex *cit. C. 42. & C. licet 30. eod.* Ratio est: quia sicut si unus tantum sit delegatus, & durante processu incapax reddatur jurisdictionis, pergere in causa non potest, tametsi coepta jam sit: ita si complexum illud Delegatorum, cui Delegans jurisdictionem alligavit, non amplius detur, pergere reliqui nequeunt, quia sublato complexo vel Collegio Delegatorum sublata est jurisdictionis. Si tamen unus ex Delegatis Pontificijs aliquem ex suis Collegis subdelegarit, poterit subdelegatus in causa procedere tam subdelegantis quam proprio nomine, si subdelegans re non amplius integrâ mortuus, aut incapax jurisdictionis factus sit. *C. Quamvis 6. § C. Licet undique 30. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Idemque dicendum universim videtur de Delegatis Principum, quando causam subdelegant. Quòd si unus ex pluribus,

non nominatim, sed sub conceptu alicujus Dignitatis vel Officii, delegatis moriatur, vel incapax fiat, suspensa manet reliquorum jurisdictio, donec alius in Dignitate vel Officio succedat. *C. quoniam* 14. *eod.* Nam commissio facta intuitu Dignitatis aut Officii transit ad Successorem, tametsi res adhuc sit integra seu causa nondum coepta, ut *in cit. C. 14.* tradunt Panorm. *n. 3.* & Decius *n. 3.* aliique ferè communiter apud Sanchez *L. 8. de Matrim. disp. 27. n. 7.* Quando nam verò commissio facta sit potius intuitu Dignitatis quàm Personæ, desumendum est cum ex subjecta materia, tum ex adjunctis, maximè verò ex verbis commissionis. Sic v. g. si absolute Officiali Episcopi, aut Decano Cathedralis Ecclesiæ vel Abbatii certi Monasterij, sine expressione nominis personæ delegatæ, fiat delegatio, facta censetur intuitu Dignitatis. Sin fiat alicui expresso ejus nomine non factâ mentione Dignitatis, aut factâ quidem etiam hujus mentione, sed cum addito *ob perspectam nobis tuam fidem, peritiam &c.* aut *ex singulari, quam in tua persona habemus, fiducia &c.* censetur facta intuitu personæ. De quo fusè Sanchez *l. c. à n. 15.* & Laym. *in cit. C. 14. n. 1. & 2.*

527. Si plures sunt delegati cum clausula, ut si omnes non possunt, unus vel duo reliqui judicent, possunt illi duo procedere, si reliqui nolint, tametsi possent. *C. Prudentiam 21. §. Adjicimus de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Quia etsi tergiversatio non sit impossibilitas ex parte nolentis, est tamen ex parte alterius Judicis Delegati, qui cum nolente causam cognoscere non potest, ut advertit Panorm. *in cit. C. 21. n. 2.* Si verò plures sint delegati cum dicta clausula, & unus vel plures judicio interesse aut nolint aut non possint, possunt reliqui procedere soli, neque tenentur admittere subdelegatos eorum, qui non possunt, aut non volunt. *C. coram dilecto 34. eod.* Is tamen, qui impeditus fuit, cessante impedimento recuperat jurisdictionem, quippe quæ non censetur amissa, sed solum suspensa fuisse. Eademque est ratio de successore ejus, qui mortuus fuit: is enim in Jurisdictione succedit defuncto, & cum reliquis Delegatis exercere eam poterit, fi

si quidem defuncto fuerit mandata ratione Dignitatis aut Officij, uti patet ex *C. quoniam 14. eod.*, & *L. cum aliis C. de Curatore furiosi*. Si denique causa sit pluribus commissa sub dicta clausula, & unus Delegatorum recusetur à partibus, vel à tertio, cujus interest, & causa recusandi probabilis videatur, potest quidem ille, qui recusatus non est, solus procedere: si tamen alter, qui recusatus est, concurrat, processus erit nullus. *C. cum super 23. eod.* De causa autem suspicionis & recusationis, cognoscere ille vel illi debent, qui recusati non sunt. Si clausula illa appolita non fuit, super recusatione recurrendum est ad arbitros: si recusatur Delegatus Episcopi, ad Episcopum; uti etiam tunc, quando recusatur Episcopi Vicarius. *C. si contra 4. eod. in 6.*

528. Quando plures sunt delegati, major eorum pars obtinet, v. g. si ex tribus Delegatis duo in eandem sententiam conveniant. *cit. L. 39. ff. de Re Judic.* Excipitur casus, qui affertur *C. Pastoralis 14. de Rescript.* Quando videlicet inter plures, qui per diversa Rescripta delegati sunt, oritur controversia: tunc enim, etiam si plures ex ijs super quaestione Jurisdictionis concordent, recurrendum nihilominus est ad arbitros. Si verò Delegatorum vota contraria, sint paria numero, recurrendum est ad Delegantem, & interim, donec ipse decidat, sententia est in suspensio. *C. fin. de Sent. & re judic. L. 28. ff. eod.* Aliud statuitur de Judicibus Ordinarijs *cit. C. fin. & L. 38. ff. eod.* Horum enim vota contraria si paria sunt, illorum sententia prævalet, quæ favet Reo. Nisi causa sit favorabilis, videlicet Matrimonij, Libertatis, Dotis, Alimentorum, Testamenti &c. tunc enim eorum sententia prævalet, quæ ejusmodi causæ favet.

529. Hactenus de ijs Delegatis, quibus conjunctim causa commissa est. Si plures sint delegati in solidum, ita ut etiam seorsim & singuli jurisdictionem exercere possint, datur locus præventioni, ita ut si unus eorum causam coeperit, reliqui se intrmittere nec licitè nec validè possint: nisi is ex infirmitate aliòve justo impedimento progredi non possit; aut malitiosè nolit.

C. cum plures §. de Offic. & potest. Judic. Deleg. & L. un. ff. de Offic. Consul. Quòd si ex pluribus in solidum delegatis unus negotium inchoavit, censetur jurisdictio perpetuata etiam quoad reliquos, ita ut si Delegans moriatur, itémque Delegatus, qui causam præoccupavit, reliqui Delegati eandem finire possint: quia ab initio Judices dati sunt cum quadam communione, ut non solum conjunctim procedere possint, sed etiam seorsim, & ita quidem, ut si is, qui præoccupavit, impeditus sit, vel longè abeat, aut moriatur, alter in ejus locum succedat, & causam perficiat.

530. Dubium híc movet Lopus *ad cit. c. 8. n. 3.* an si Delegati in solidum simul cognoscere inceperint causam, unus eorum sine reliquis expedire eam possit. Respondendum cum eodem est, non posse unum eorum, nisi reliqui tacitè saltem consentiant, vel impediti sint: quia sicut uno inchoante & præoccupante procedere reliqui nequeunt, ita pariter si omnes inchoarunt, & velut præoccuparunt causam, unus sine alijs procedere non poterit.

§. VIII.

Quomodo cesset Jurisdictio Delegata.

SUMMARIUM.

531. *Jurisdictio mandata cessat vel omnino, vel solum ad tempus. Et vel ex parte Delegantis, vel ex parte Delegati.*
532. *Cessat revocatione Delegantis.*
533. *Delegatus non potest subdelegationem revocare, cceptá iam causá per subdelegatum.*
534. *Si subdelegata est causa, non ad subdelegantem, sed ad primum Delegantem appellandum est.*
535. *Revocatio publicè ignorata, aut non intimata Delegato vel Subdelegato, non impedit valorem processus.*
536. *Jurisdictio Delegati finitur morte Delegantis, re adhuc integrá.*

537. Non item, si ante mortem Delegantis coepta jam sit à Dele-
gato causa.
538. 539. Coepta esse dicitur per solam citationem.
540. Tametsi hæc solum emanarit à Judice, nec intimata fuerit parti.
541. Dummodo validè facta sit.
542. Per solam subdelegationem non perpetuatur jurisdictio Delegati.
543. Nec per hoc, quòd Delegatus acceptavit rescriptum delega-
tionis.
544. Re adhuc integrâ per mortem Delegantis expirat jurisdictio
etiam ad universitatem causarum delegata.
545. Jurisdictio delegata non expirat morte Delegantis, quamdiu
hec publicè ignoratur.
546. Subdelegatâ totâ causâ non extinguitur jurisdictio Subdele-
gati per mortem Subdelegantis, quando vivit Delegans; se-
cus, si pars tantum delegata fuit.
547. Si coepta jam fuit causa à Subdelegato, non expirat ejus ju-
risdictio per mortem Subdelegantis, tametsi hic eam non coe-
perit.
548. Idem dicendum est, si coepta causa fuit à Delegato ante mor-
tem Delegantis, tametsi coepta non fuerit à Subdelegato.
549. Morte Delegantis, re integrâ, delegata jurisdictio ipso jure
extinguitur, ita ut opus non sit exceptione.
550. Non tamen extinguitur, si sit accessoria gratiæ jam factæ.
551. Nec quando facta est nomine Dignitatis.
552. Finita est jurisdictio Delegati, si functus est suo officio.
553. Non item jurisdictio Judicis Ordinarij.
554. Ratio discriminis assignatur.
555. Cessat jurisdictio Delegati lapsò termino per Delegantem præ-
scripto.
556. Aut si amisit dignitatem, cujus intuitu facta est delegatio.
557. Idem dicendum est de jurisdictione Subdelegati, si hic negotium
ante dignitatem à Delegato amissam non inchoavit.
558. Si delegatio facta est intuitu personæ, expirat re integrâ juris-
dictio

dictio Subdelegati, si Subdelegans deponitur dignitate: secus, si renuntiat, aut ad aliam transfertur.

559. *Suspenditur jurisdictio Delegati per impedimentum temporale superveniens Deleganti.*

560. *Nisi ante impedimentum causam inchoarit Delegatus.*

531. Jurisdictio Delegata vel omnino cessare potest: quâ ratione propriè dicitur expirare. Vel cessare potest solùm ad tempus, quamdiu v. g. durat impedimentum aliquod aut jurisdictio- nis exercendæ inhabilitas: quod si fit, dicitur Jurisdictio suspendi. Præterea cessare potest vel ex parte Delegantis vel ex parte De- legati aut Subdelegati. De singulis hisce modis Jurisdictionis aut interrumpendæ aut finiendæ ordine agemus.

532. Finitur in primis & expirat Delegata Jurisdictionis, si eam revocet Delegans: nam, ut ait J. C. L. 58. ff. de Judic. *Judicium solvitur vetante eo, qui judicare iusserat: vel etiam eo, qui majus imperium in eadem jurisdictione habet.* Revocare autem delegationem potest Ordinarius, imò & alteri subdelegare, re- etiam non amplius integrâ; saltem validè, imò & licitè, si justa re- vocandi causa subsit, ut quia sublato impedimento, quo prius te- nebatur, ipsemet causam cognoscere vult, vel quia fides & inte- gritas Delegati merito ipsi fit suspecta, vel quia postea ipsi inno- tuit, Delegatum non esse causæ tractandæ satis peritum, aut pa- rùm industrium &c. Et quidem revocare arbitrato suo potest, etiam si eam mandarit ad universitatem causarum, & sive Con- tentiosam sive Voluntariam delegarit, sive pro foro interno sive pro externo, ut cum communi DD. tradunt Suar. *Tom. 4. in 3. P. disp. 26. sect. 3. n. 3.* & Sanchez. *L. 8. de Matrim. disp. 33. n. 6.* Ratio- nem dat Baldus in *L. qui se patris 3. C. Unde liberi*: quia utitur jure suo & re quasi propria. Dummodò Delegatum indemnem servet, ne ipsi suum officium damno sit. Neque hic discrimen est inter De- legatum aliòsque Mandatarios. Nam licet §. *Rectè Instit. de Mandato* re integrâ revocari mandatum posse dicatur, & sic à sensu contrario dicendum videatur, non posse revocari re non am- plius

plius integrâ, hoc tamen DD. solùm admittunt, quando nulla iusta revocandi causa subesset; vel quando contradiceret is, cum quo negotium cœptum geritur; aut quando ex revocatione damnum aliquod illi tertio vel mandatario aut in re aut in fama emergeret. Subdit tamen *l.c.* Suarez, Superiorem Delegantis non posse absque causa delegationem revocare: eò quòd injuriam irrogaret ipsi deleganti, eum privando absque causa jure delegandi, quod ex sua Jurisdictione Ordinaria habet. Et adeò, ait, manifestè injusta revocatio esse posset, ut videretur nulla. Sicut si Superior vellet injustè & absque ulla causa subditum privare munere suo, nihil validè efficeret. Quam doctrinam non vacat hîc examinare.

533. Si Delegatus Principis totam causam subdelegavit, eamque agere Subdelegatus jam cœpit, non potest commissiõnem factam revocare, aut alteri committere, aut se amplius immiscere. Imò moriente Subdelegato, aut quovis alio modo jurisdictionem subdelegatam post causam jam cœptam amittente, non redit jurisdictio ad Subdelegantem. *C. Venerabili 37. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* & ibi Glossa communiter recepta *V. Vices suas.* Quia per exercitium & inchoationem à Subdelegato factam jurisdictio Subdelegantis penitus expirat, eò quòd tunc censetur jam esse functus suo officio. Si autem res adhuc est integra, seu Subdelegatus nondum uti cœpit jurisdictione, poterit etiam Subdelegans potestatem revocare, ut monet Glossa *ibid. V. Non potuit*, & traditur *C. quamvis 6. eod. in 6.* Id enim commune est omni commissiõni & mandato, ut dum res integra est, potestas commissã ad mandantem magis spectare videatur, quàm ad mandatarium, ideòque illius arbitrato revocari possit.

534. Ex modò dictis consequens est, quod traditur *C. super questionum 27. eod.* quòd si Delegatus Principis totam causam subdelegavit & pars à Subdelegato appellet, non ad Subdelegantem, sed ad Principem Delegantem appellandum sit: quia, ut dictum est, Subdelegantis jurisdictio expiravit. Si verò solùm partem

H h h

causæ

causæ subdelegavit, vel cum aliqua restrictione, ratione cuius possit jurisdictionem in aliquo eventu reassumere, appellandum erit ad Subdelegantem.

535. Sed si Ordinarius revocet delegationem, si Delegatus subdelegationem, revocatio vim non habebit, nec valorem processus impedit, nisi illi, cuius potestas revocatur, intimata fuerit ab ipso revocante vel ejus nomine per missum nuntium, procuratorem, vel literas, ut post Bartol. in *L. Barbarius ff. de Offic. Prætor. sect. 2. n. 18.* Bald. *ibid. sect. 2. n. 28.* ac communem aliorum docent Rebuff. in *Praxi Benef. tit. de Forma Vicariatus n. 212.* Menoch. *de Arbitrar. Judic. L. 2. casu 185. à n. 40.* & Sanchez *L. 3. de Matrim. disp. 30. n. 11. arg. L. Si fortè 17. ff. de Offic. Præsid. junct. Gloss. V. Cognoverit.* Eademque est ratio de casu, quo potestas Delegati est revocata, sed revocatio publicè ignoratur, de quo mox plura *n. 545.*

536. Secundò. Finitur jurisdictio Delegati morte Delegantis, re adhuc integrâ seu nondum cœpto ante ejus mortem negotio. *L. Et quia 6. ff. de Jurisdic. C. Gratium 20. de Offic. & potest. Judic. Deleg. & C. Licet undique 30. eod.* Aliter discurrendum est de jurisdictione Judicis Ordinarij non vicaria: hæc enim per mortem conferentis non finitur, tametsi Ordinarius ea uti nondum cœperit. *cit. L. Et quia 6. ff. de Jurisdic. & C. 2. de Offic. Legati in 6.* Rationem dat Panorm. in *C. Relatum de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 4.* quia Jurisdictio Ordinaria à Lege vel Principe concessa, cum primùm acceptata est, tanquam gratia, vel potius tanquam jus quoddam, inhæret personæ, conferens ipsi statum ac dignitatem Judicis ac Superioris. Gratia autem, Jus, seu Beneficium alicui à Principe concessum, morte concedentis non expirat. *C. si super 9. eod. in 6.* ergo neque Jurisdictio Ordinaria. Quin firmior de se est ista Jurisdictio, quam alia gratiæ Principis. Hæ enim ordinariè expirant cum Principe, si concessæ sint ad beneplacitum concedentis. *C. si gratiosè 5. de Rescript. in 6.* at Jurisdictio Ordinaria etiam tali formâ concessa, propter

propter favorem & utilitatem publicam non extinguitur cum concedente, ut post Baldum aliosque docent Menoch. *L. 1. de Arbitrar. Judic. q. 69. n. 9.* Ant. Gabriel. *Tom. 3. Comm. opin. tit. de Prabend. conclus. 1. n. 32.* & Sanchez *L. 8. de Matrim. c. 28. n. 5.* E contrario Jurisdictio Delegata, cum sit instar mandati, quod in gratiam mandantis fieri solet, potius spectat ad Delegantem quam Delegatum; unde illius veluti ossibus inharet, donec per usum & exercitium eam sibi velut appropriare & suam facere incipiat Delegatus, uti sumitur ex *C. quamvis §. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* Varias alias rationes afferunt alij, quas refert & expendit Emman. Gonzalez in *C. Gratum 20. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 5.* Dixi autem, Jurisdictionem Ordinariam non vicariam morte concedentis, etiam re integrâ, non extingui. Vicarij enim jurisdictio, utpote eadem cum jurisdictione constituentis Vicarium, expirat hoc ipso, quando desinit in concedente, adeoque etiam re non integrâ: quod etiam de alijs Officialibus ad nutum amovibilibus dicendum est.

537. Si verò cœptum jam fuerit à Delegato negotium ante mortem Delegantis, perpetuatur ejus jurisdictio, nec cum Delegante expirat. *cit. C. 20. §. 30.* Quia tunc jam propriam velut ac suam fecit jurisdictionem Delegatus. Idemque dicendum est de Jurisdictione, quæ stabili Lege delegata est, prout per Concilium Tridentinum Episcopi in multis, præcipuè circa Exemptos ab ipsorum jurisdictione, constituti sunt Sedis Apostolicæ Delegati: durat enim hujusmodi jurisdictio, quamdiu durat & non tollitur Lex, tametsi Legislatores mortui sit: quia ipsa Lex censetur continuo delegationem confirmare.

538. Nonnullæ jam, quæ ex dictis emergunt, quæstiones breviter examinandæ sunt; quia ijs non decisæ manca & inutilis foret doctrina modò tradita. Itaque dubitatur primò, quando nam res non sit amplius integra. Pugnare hîc inter se videntur *C. Relatum 19. & C. Gratum 20. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* quorum priore dicitur, si lis ante obitum Delegantis fuerit con-

testata, ejus morte non extingui mandatum seu delegationem. Requiritur ergo ibi litis contestatio ad hoc, ut jurisdictio delegata perpetuetur, seu non extinguatur cum Delegante. Altero verò asseritur, cum per citationem causa sit veluti coepta, posse Judicem Delegatum, imò debere in causa procedere, si post citationem Delegans fuerit mortuus. Sufficit ergo sola citatio ad perpetuandam Delegati jurisdictionem. Varias hinc conciliationes moliuntur DD. quas videre est apud Emman. Gonzal. *l. c. n. 4.* & Sanchez *L. 8. de Matrim. c. 28. n. 9.* quarum celeberrima est, quam afferunt Innocent. Joan. Andr. Hostiens. ac plerique alij in *cit. C. Relatum*, supplendum esse *maximè*, ita ut sensus sit, rem non esse integram, siquà ratione negotium à Delegato ceptum jam sit, *maximè*, si lis fuerit contestata. Quam tamen expositionem satis refellunt ultima textus verba: *Si verò ante litis contestationem decessit, non est à Judicibus, quos delegaverat, ex delegatione hujusmodi procedendum.* Itaque meliùs cum Panor. Decio, Felino, ac alijs dicitur, quamvis Lucius VIII. *cit. Relatum* censuerit tutius, non esse procedendum à Delegato, si mors Delegantis ante litis contestationem contigerit, nihilominus aliam sententiam amplexum esse ejus Successorem Urbanum III. *cit. C. Gratum*, voluisseque, ut ad perpetuandam jurisdictionem Delegati sufficiat citatio.

539. Igitur contra Germonium, Vega, Perez, Arellanum, aliosque, quos refert ac sequitur Emman. Gonzalez *l. c. n. 4.* dicendum est cum comunissima reliquorum DD. de Jure Canonico non finiri morte Delegantis jurisdictionem Delegati, si citatio patris eam præcessit, etsi absque litis contestatione. Cum ita statutum sit *cit. C. gratum 20.* quod est posterius illo altero, nimirum *C. 19.* cum Urbanus fuerit Successor Lucij. Neque aptæ sunt illæ explicationes, quas Emman. Gonzalez *l. c.* alijque pro sua opinione illi adhibent. Imò juxta Joan. Andr. Ancharan. Hostiens. Bald. ac alios, quos citat Sanchez *l. c. n. 8.* ne quidem citatio est necessaria, sed sufficit ad hoc, ut res coepta dicatur, Judicem

cem quomodocunque coepisse uti jurisdictione, exercendo quem-
cunque actum judicialem. Certè juxta praxim sufficit citatio, &
complures Legistæ contendunt, eam sufficere etiam de Jure Ci-
vili. Hinc verò

540. Dubitatur secundò, an ad hoc, ut coeptum esse dica-
tur negotium per citationem, & res non sit integra, sufficiat,
eam à Judice Delegato esse egressam, etiamsi necdum ad citan-
dum pervenerit, antequam moreretur Delegans. Negant, re-
quiruntque, ut pervenerit ad partem, Cardin. Zabarella in *Clem.*
2. *Ut lite pend. n. 11. opposit. 6.* & nonnulli alij, quos sequitur Mo-
lina *Tr. 5. de Just. disp. 19. n. 3.* dicens, citationem, antequam ad
partem citandam perveniat, non esse citationem, sed expeditio-
nem citationis. Quod juxta Haunold. *Tom. 5. de Just. tr. 1. n.*
111. perinde est, ac si quis diceret, formationem vocum in aëre
non esse locutionem, antequam alter audiat, sed expeditionem
locutionis. Sed reverà per hoc solum, quòd citatio emanavit
à Judice, non potest dici partem esse citatam, nisi citatio ipsi in-
timata fuerit. Nihilominus dicendum est cum Glossa magna
communiter recepta in *Clement. 2. Ut lite pend.* sufficere ad per-
petuandam Delegati jurisdictionem, emanasse citationem à Ju-
dice, nec opus esse, intimatam parti fuisse. Nam in primis *cit.*
C. 20. non requiritur, citatam fuisse partem, sed propositum fuisse
citationis edictum. Deinde quamvis completa citatio tribus
partibus constet, mandato Judicis de parte citanda, executione
nuntij, & relatione ejusdem, asserentis se citasse: solum tamen
mandatum de citando propriè est actus jurisdictionalis. Sola igitur
sufficit, ut dicatur Judex coepisse uti jurisdictione. Demum
ut res dicatur non amplius esse integra, solus actus Judicis con-
siderandus est, qui perfectus est per solum citandi mandatum, ut-
potè quod est quædam Sententia interlocutoria, juxta Glossam
in *L. cum Clericis C. de Episc. & Cleric. V. Sententiarum.* Hinc
multò minùs necessaria est trina citatio, nec una peremptoria, ut
contra Ancharan. docent Archidiacon. Joan. Andr. Panorm. Felin.

Imola, ac alij apud Sanchez *l. c. n. 14.* Non tamen sufficit Citatio anomala, ea videlicet, quam absque Judicis auctoritate facit creditor debitori fugitivo. Quamvis enim permessa sit à Lege, ut observat Bartol. in *L. Neminem C. de exhibend. reis*, per textum *L. ait Prætor §. si debitorem ff. de his, quæ in fraud. credit.* non tamen est legitima, utpote facta absque Judicis auctoritate, neque est actus jurisdictionalis. Anton. in *C. 1. de Judic. n. 22.* Panorm. *ibid. n. 33.* Felin. in *cit. C. Gratum. n. 5.*

541. Dubitatur tertio, an si citatio ex defectu alicujus requisiti sit nulla, nihilominus dici possit, coeptum jam esse negotium nec rem amplius esse integram. Affirmant Hostiens. in *C. Licet 30. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 2.* & Roman. in *L. More ff. de Jurisdic. quia* Judex, ut ajunt, præcipiendo citationem, etsi invalidè, verè uti jam coepit suâ jurisdictione. Sed placet opinio negans Glossæ in *C. cum plures de Offic. Deleg. in 6. & ibid.* Joan. Andr. in *fin. Ancharan. n. 6. q. 3.* ac aliorum, quos refert Sanch. *l. c. n. 16.* quia juxta *C. quamvis eod. in 6.* ad perpetuandam jurisdictionem requiritur ejus usus & exercitium. At tale exercitium non est actus invalidus, quia est abusus, non usus jurisdictionis. *Can. ubi ista dist. 73. & Can. Privilegium 11. q. 3.* Hinc *C. penult. de Foro comp.* requiritur, ut reus sit legitime citatus, seu, uti supra interpretatus sum, ut citatio legitime emanarit: quia citatio nulla nullum effectum producere potest, cum perinde sit, ac si omnino facta non fuisset.

542. Dubitatur quarto, an jurisdictio eo ipso perpetuata esse censeatur, quòd Delegatus causam subdelegavit. Affirmant Glossa in *C. penult. de Offic. Deleg. in 6. V. Processum*, Hostiens. in *C. Licet undique eod. n. 2. & ibid.* Joan. Andr. *n. 6.* Angel. in *L. Et quia ff. de Jurisd. n. 6.* Paul. Castr. in *L. More ff. eod. n. 9.* ac alij. Rationem dant: quia Jurisdictio perpetuatur, quamprimùm Delegatus eâ uti coepit. *cit. C. Licet.* At subdelegando utitur Jurisdictione sibi delegata. Sed asserendum est cum Panorm. Dec. Imol. Felin. ac alijs, quos refert Sanchez *l. c. n. 18.* per solam subdelegationem

nem non perpetuari Jurisdictionem, sed necesse esse, ut citatio facta sit vel ab ipso Delegato vel à Subdelegato. Hæc sententia manifestè supponitur *C. penult. de Offic. & potest. Judic. Deleg. in 6.* dum ibi appellatio agnoscitur rationabilis & justa ex eo, quòd Subdelegatus admittere noluit exceptionem, quâ recusabatur tanquam carens Jurisdictione, eò quòd Delegans fuerit mortuus, antequam vel ipse Subdelegatus vel Delegatus in causa processisset. Eadem supponitur *C. ult. in fin. de Offic. Legati.* Ratio est: quia delegare & subdelegare, sicut & Notarium eligere, non sunt actus judiciales: quamobrem etiam extra territorium Judicis Ordinarij seu Delegantis fieri possunt, ut notat Felin. *in cit. C. Relatum 12.* ac idcirco per exercitium talis actus non est coeptum iudicium.

543. Ex quo consequens est, admittendum non esse, quod cum Hostiens. Bald. ac Joan. Andr. docet Silvester *V. Delegatus q. 6. n. 8.* rem non ampliùs esse integram, si Delegatus acceptat præsentatum sibi à parte Rescriptum delegationis, aut Subdelegatus Rescriptum subdelegationis. Nam acceptare Rescriptum est solum acceptare Jurisdictionem Delegatam, non autem eam exercere. Atqui ad perpetuandam Jurisdictionem requiritur ejus exercitium & coeptum iudicium, ut constat ex *cit. C. Relatum, C. Gratum, C. Licet undique.*

544. Dubitatur quintò, utrùm Jurisdictio Contentiosa ad universitatem causarum delegata, mortuo Delegante expiret. Negat Ancharan. *in cit. C. licet q. 4.* quia hujusmodi Delegata Jurisdictio æquiparatur Ordinariæ; at Ordinaria non finitur morte Delegantis. Sed affirmandum est cum Panorm. *in cit. C. Relatum n. 7.* Bald. *in cit. C. Licet n. 6.* Felin. *in cit. C. Pastoralis §. quoniam de Rescript. n. 3. fallent. 4.* Alexandr. *in L. Moreff. de Jurisdict. n. 29. & 37.* ac communi aliorum. Sumitur ex *C. Ne aliqui de Heret. in 6.* ubi deciditur, favore Fidei officium Inquisitorum non cessare morte concedentis re integrâ, cum tamen eorum potestas sit delegata ad universitatem causarum, ut notant Joan. Andr.

Andr. & DD. in C. per hoc de Hæret. in 6. ergo ubi favor Fidei non est, cessat morte concedentis re integrâ. Eadem quoque ratio, quam universim attuli n. 536. in fin. pro jurisdictione delegata, hîc militat etiam pro ea, quæ mandata est ad universitatem causarum. Quod dicitur, hanc Jurisdictionem Ordinariæ æquiparari, tunc solum procedit, quando in Delegatum transijt, ipsique plenè acquisita est per aliquem actum judicialem vi ipsius exercitum: tunc enim, etiamsi unam tantum causam tractare coeperit Delegatus, ejus Jurisdictio etiam quoad alias nondum coeptas stabilita & perpetuata manet, propter earum connexionem in delegatione factam. Aliud foret, si plures causæ in commissione specificè expressæ fuissent: nam tunc unâ earum coeptâ Jurisdictio quoad alias non coeptas morte Delegantis cessaret, ut docent Bartol. in L. Moreff. de Jurisdict. Paul. Castr. ibid. n. 10. Dec. n. 56. Jason n. 36. Curt. Jun. n. 84. Angel. in L. Et quia ff. de Jurisdict. n. 5. Bald. in C. Pastoralis §. quoniam de Rescript. ac alij. Præterquam si causæ inter se connexionem habeant, ita ut una alteram secum trahat: tunc enim juxta L. ult. C. de duobus reis perpetuata Jurisdictio quoad unam causam, erit perpetuata etiam quoad alias.

545. Dubitatur sextò, utrùm Jurisdictio Delegata, si nondum exerceri coepta sit, per mortem Delegantis expiret, si hæc ignoretur. Distinguendum hîc est inter ignorantiam publicam & privatam Delegati. Si hic mortem illam ignoret, extincta nihilominus est ejus Jurisdictio, ita ut licèt bonâ fide procedat, acta nihilominus sint invalida, ut cum communi DD. tradunt Covarr. Pract. qq. c. 11. n. 2. & Sanchez L. 3. de Matrim. c. 22. n. 55. § 59. quia Jura suprâ allegata n. 536. absolutè pronuntiant, re adhuc integrâ morte Delegantis extinguere Jurisdictionem Delegati. Si verò mors Delegantis eo in loco, ubi Delegatus Jurisdictionem exercet, publicè ignoretur, valent, quæ ab ipso acta sunt, tametsi ipse privatim mortem illam sciat. arg. L. Barbarius ff. de Offic. Prætor. Cùm hîc concurrant titulus coloratus, ac publica ignorantia defectûs ex morte provenientis; quo casu in impedimentis,

mentis, quæ Juris duntaxat humani sunt, uti hoc est, de quo agimus, Lex & voluntas Principis ob publicam utilitatem supplet defectum, ut ad *cit. L. Barbarius* tradunt Juristæ, consentientibus, etiam quoad Sacram Jurisdictionem, Theologis.

546. Dubitatur septimò, an expiret Jurisdictio Subdelegati per mortem Delegati, si adhuc vivit Ordinarius, qui delegavit, & res adhuc est integra quoad Subdelegatum. In diversas, si unquam, opiniones hîc abierunt DD. Omissis illis, qui ambigunt loquuntur aut fluctuant, uti Innocent *in C. Licet undique de Offic. Deleg. n. 5. V. alijs autem*, Hostiens. *ibid. n. 4.* Joan. Andr. *n. 18.* Speculat. *tit. de Judice Deleg. §. Restat videre n. 7.* omisâ item aliquorum sententiâ simpliciter affirmante, ut Angel. *in L. Ut quia ff. de Jurisdic. n. 3.* Cacialup. *in L. More ff. cod. n. penult.* ac aliorum simpliciter negante, ut Anchar. *in cit. C. Licet q. 5.* præferenda videtur opinio Barth. Socini *in cit. L. More n. 74.* sic distinguentis. Aut subdelegatio facta est in totum, nimirum committente Delegato omnes vices suas. Et tunc eo mortuo, vivente adhuc primo Delegante, non extinguitur Jurisdictio Subdelegati, tametsi causa coepta nondum fuerit à Subdelegante. Extinguitur verò, si partem tantum causæ subdelegavit Delegatus: sive ipse causam jam coeperit, sive non. Ratio discriminis est: quia quando subdelegatio fit in totum, Delegatus totam à se Jurisdictionem abdicat, ac ideo non appellatur tunc ad ipsum, sed ad Delegantem juxta *C. Super questionum §. Porro de Offic. Deleg.* & Jurisdictio subdelegata tunc pendet à solo Delegante, ac propterea non perit, quamdiu ipse est superstes, quamvis moriatur Delegatus nondum coepta per Subdelegatum causâ. At quando subdelegatio fit pro parte, Delegatus non abdicat à se totam Jurisdictionem, & idcirco ad ipsum appellatur juxta *cit. §. Porro.* quia Jurisdictio subdelegata ab ipsius Jurisdictione pendet, quo fit, ut ipso moriente pereat Jurisdictio Subdelegati, si iste causam tractare nondum coepit. Æque probabilis, & prioribus duabus opinionibus pariter anteferenda videtur quarta Jasonis *in cit. L. More n. 13.* sic distinguentis. Quando

do Delegatus ex speciali potestate sibi à Delegante tradita subdelegat, non perit potestas Subdelegati per mortem Subdelegantis, quamvis negotio per Subdelegantem nondum coepto, si Delegans superstes est: quia ipse est prima radix, & censetur substituens. Secus, si Delegatus subdelegat jure proprio: quia tunc non primus, seu Judex Ordinarius & Delegans, sed ipse Delegatus censetur substituere.

547. Dubitatur octavo, an expiret jurisdictio Subdelegati per mortem Delegantis coepto jam per ipsum Subdelegatum negotio, nondum tamen per Delegatum. Dicendum est, non expirare. Ita supponitur *C. penult. de Offic. Deleg. in 6.* & tradunt *ibi*, Dominic. *n. 5.* Franc. *n. 2.* & Imola *in cit. C. Licet de Offic. Deleg. n. 2.* quia si Subdelegatus uti coepit jurisdictione, hæc jam radicata est se ipsâ, ac proinde jam non pendet amplius à primo Delegante & Subdelegante.

548. Dubitatur nono, an expiret subdelegata jurisdictio, quando Delegans moritur adhuc integrâ quoad Subdelegatum, non tamen quoad Delegatum, sive si coeptum quidem fuit negotium à Delegato ante Delegantis mortem, non verò à Subdelegato. Dicendum est, neque in hoc casu expirare. Quia ut perpetuetur, satis est alterutrum, videl. vel Subdelegantem vel Subdelegatum, uti coepisse jurisdictione ante mortem Delegantis, ut constat ex *C. penult. de Offic. Deleg. in 6.* & tenent *ibi* Glossa *V. Processum*, Domin. *n. 5.* Franc. *n. 1.* Ferretus *vol. 1. consil. 158. n. 1. & 2.*

549. Dubitatur decimo, an potestas delegata per mortem Delegantis expiret ipso jure. Affirmandum est cum Bart. Bald. Panor. Joan. Andr. Dec. ac communi aliorum, quos refert & sequitur Sanchez *L. 8. de Matr. disp. 28. n. 41.* ubi ait, id esse verissimum. Patet ex *C. fin. v. Officium de Offic. Deleg. in 6.* *ibi*: *Officium autem quorumcunque Conservatorum, ipso jure, quoad non coeptanegotia per obitum concedentis volumus expirare.* Et *C. Si cui 36. de Præbend. in 6.* de delegata potestate Beneficia

confe-

conferendi ait Pontifex: *illa quidem expirat omnino, si concedens
re integrâ moriatur.* Accedit, quòd *cit. C. Gratum & C. Licet
undique de Offic. Deleg. ac L. 6. ff. de Jurisdic. absolutè & sine
mentionem exceptionis traditur, per mortem mandantis expirare
mandatam jurisdictionem exerceri nondum cœptam. Contra-
rium tenent, & non expirare jurisdictionem ipso jure, sed solum
ope exceptionis, adeoque, si hæc non opponatur, valere acta
Judicis Delegati, tradunt Innoc. in *cit. C. Licet n. 2. v. Aliis au-
tem*, Hostiens. in *summa tit. de Offic. Deleg. §. Et qualiter*, Ar-
chidiac. in *C. pen. eod. in 6. n. 2. Speculat. tit. de Offic. Deleg. §. Re-
stat n. 7.* cum Goffred. Franc. & Brixienti Moventur I. quia *cit. C.
penult.* admittitur appellatio partis contra Subdelegatum, quia
hic exceptionem de morte Delegantis admittere recusarat. Ve-
rum in casu *cit. Cap.* intervenerat quidem exceptio; at non dici-
tur, eam fuisse necessariam ad excludendam jurisdictionem Sub-
delegati. Moventur II. quia tempus datæ inspiciendum est juxta
C. Eam te 7. de Rescript. & tempore præsentationis imprimatur
Delegato jurisdictione: ergò hanc non extinguit ipso jure mors De-
legantis postea superveniens. Sed negatur hæc consequentia: quia
etiam per rescriptum concedatur jurisdictione, non tamen radicatur
& stabilis est in Delegato, nisi postquam eâ uti cœperit, ac ante
hunc usum pendet à Delegantis jurisdictione; hæc autem ipsius
morte extinguitur, ac per consequens etiam jurisdictione Delegati
ab illa dependens. Moventur III. quia mortuo Delegante re ad-
huc integra, potest Delegatus procedere ex partium consensu,
uti sumitur ex *C. Cum venissent 25. de Testib.* At si jurisdictione expi-
rasset, non posset partium consensus illam conferre, ut dictum
est supra n. 404. Verùm *cit. C. 25.* solum dicitur, quòd per ap-
pellationem interpositam non possit impediri confirmatio sen-
tentia, si appellans post appellationem interpositam coram Ju-
dice à quo egit & respondit, cum is, qui post appellationem re-
spondet, illi renuntiet. Interim non negatur, posse ipsum age-
re adversus sententiam de nullitate, si Delegatus ante mortem*

Delegantis uti non coepit jurisdictione, sed primum post illam.

550. Dubitatur undecimò, utrum universim procedat regula haecenus tradita, videlicet expirare mandatam Jurisdictionem, si mandans re integrâ moriatur. Respondetur, hîc quoque, ut ferè in alijs regulis, dari exceptiones. Nam imprimis non procedit, si delegata jurisdictione sit accessoria gratiæ jam factæ: sicut enim gratia non perit, tametsi moriatur, qui eam concessit, etiam antequam eâ uti coeperim; ita nec potestas accessoria, quia sequitur naturam gratiæ principalis. *Si super gratia* (inquit Pontifex C. 9. de Offic. Deleg. in 6.) *cuiquam à Sede Apostol. factâ executores fuerint deputati, æquum esse censemus, ut sicut ipsa gratia (licet nondum sit in ejus executione processum) morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integrâ perimatur executoribus data potestas, quam veluti gratiæ prædictæ accessoriam, naturam sequi congruit principalis. Ne gratiam eandem vel reddi quandoque omninò inutilem, vel ipsius effectum in tempus longius (cum illius dispendio, cui facta extitit) differri contingat.* Hæc decisio procedit, etiamsi gratia facta non sit ab ipso Principe, v. g. SS. Pontifice vel Imperatore, sed etiam ejus Legato, uti cum Archidiacon. Anchar. Joan. Andr. Dominic. Franc. ac alijs docet Gabrielius L. 6. Concluf. commun. conclus. 1. de Præb. n. 4. quia militat eadem ratio. Procedit item, tametsi is, cui facta est gratia, eam nondum acceptarit ante mortem concedentis, sed primum postea: quia gratia semel facta non expirat morte concedentis, tametsi eam nondum acceptarim vel per me vel per alium, ut post Lap. Dominic. Franc. Portium, ac alijs docent Sanchez cit. disp. 28. n. 43. & Suar. L. 8. de Legib. c. 31. n. 21. ubi id fusè probat: & ferè nemo est, qui acceptationem requirat ad hoc, ut gratia dicatur esse facta, uti loquitur Palao tr. 3. disp. 4. pun. 16. §. 2. n. 5. Denique procedit non de mero tantum executore, ut aliqui volunt; sed etiam de eo, qui aliquam causæ cognitionem habet, ut cum Franc. in cit. C. 9. n. 4. ac alijs tradit Sanchez l. c. E. contrario non pro-

procedit, quando potestas executoris non est accessoria gratiæ : quia tunc militat ratio *cit. C. 9.* assignata. Hinc si lite inter partes super privilegio ortâ impetretur Judex, perit ejus jurisdictio morte Delegantis re integrâ. *Dominic. in cit. C. 9. n. 6. Franc. l. c. Sanchez. l. c.* Nec procedit quoad Judices privilegiorum conservatores : nam eorum potestas expirat morte concedentis re integrâ. *C. fin. de Offic. Deleg. in 6.* Ratio est partim, quia horum Conservatorum potestas propriè non est accessoria privilegi, cum ex hoc agere privilegiatus & excipere possit absque Conservatore ; partim quia etiam extinctâ Conservatoris potestate non redditur privilegium inutile, & sic cessat hîc illa ratio decisionis Pontificiæ. Denique non procedit de gratia solùm faciendâ : tum quòd Pontifex solùm loquitur de gratia factâ ; tum quòd gratia faciendâ perit morte concedentis re integrâ, ut tradunt omnes, & patet ex *C. Si cui 36. de Præbend. in 6.* Gratia facta est (ut hoc obiter notem) quando rescriptum directè alloquitur privilegian- dum, concedendo ipsi aliquam facultatem, tametsi usus ejus facultatis requirat cooperationem alterius tanquam delegati, v. g. sicuti detur facultas eligendi confessarium, suscipiendi Ordines ab alieno Episcopo, petendi dispensationem, Beneficium Ecclesiasticum &c. aut sicuti delegatur facultas indefinitè respectu personarum, v. g. absolvendi ad se accedentes, aut absolvendi à calibus reservatis, dispensandi in votis, impedimento aliquo matrimonij, cum quibus dispensandum censuerit. Gratia concedenda est, si facultas delegatur non in favorem Delegati, sed præcisè ut favor exerceatur erga personam determinatam, v. g. ut cum Titio dispenset in hoc vel illo impedimento, vel irregularitate, aut eum absolvat à peccatis, censurâ &c. Quod verum est non tantùm si Delegato relinquatur libertas v. g. dispensandi ; sed etiam, si jubeatur id facere, ut contra Sanchez *l. c. n. 87. Garc. p. 6. de Benefic. c. 2. §. 3. à n. 304. Palao l. c. n. 3.* aliòsque nonnullos, ostendunt Suar. *cit. c. 31. n. 13.* & Haunold. *de Justit. tr. 1. c. 4. à n. 232.* ac satis manifestè patet ex *cit. C. 36. de Præbend. in 6.*

551. Præterea locum non habet dicta regula, quando delegata est jurisdictio nomine Dignitatis, v. g. si Pontifex dicat *Sedes Apostolica tibi committit*, aut alijs verbis utatur, quæ denotent, non à persona, sed à dignitate committentis jurisdictionem proficisci. Patet ex *C. Si gratiose §. de Rescript. in 6.* & ratio est: quia sicut Dignitas nunquam perit, ita nec jurisdictio. Qua de causa jurisdictio, quam multis in casibus concessit Episcopis S. Synodus Tridentina tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, non extinguitur morte SS. Pontificum, quia non perit Lex seu Constitutio Concilij, per quam illa jurisdictio est concessa. Eandem ob causam non perit jurisdictio Dignitati v. g. Ducali aut Episcopali concessa, sed transit ad Successorem in Dignitate: quia Dignitas cum persona, quæ eam gerit, non extinguitur. Hinc quæ modò dixi, non tam sunt limitatio illius Regulæ, quàm explicatio: regula enim dicit, morte mandantis re adhuc integrâ, & morte mandatarij, mandatum extingui. At quando ipsa Dignitas aut Lex mandat, aut quando Dignitati quidpiam committitur, mors non intervenit. Cæterum, ut notat, & fusè probat Sanchez *cit. disp. 28. n. 46.* commissiones factæ Ordinarijs in forma communi, v. g. ad dispensandum in impedimentis Matrimonij, censentur fieri nomine Pontificis, non nomine Dignitatis, ac propterea re integrâ cessant per mortem Pontificis. Unde cum Covarruv. *Pract. qq. c. 11. n. 2. in fin.* dicendum videtur, nunquam censeri delegationem nomine Dignitatis factam esse, nisi expressè solius Dignitatis, & non etiam Pontificis aut Imperatoris, nomen sit adscriptum. Sed jam reliquos, quibus mandata jurisdictio extinguitur, modos prosequamur. Itaque

552. Tertiò. Finitur Delegati Jurisdictio, si functus est suo officio, ut patet ex *C. In literis 9. de Offic. & potest. Judic. Deleg.* Unde communis Canonistarum docet *in cit. C. cum Innocent. n. 2. Panorm. in C. 1. de Sent. & re judic. n. 28.* & Dyno *in Reg. 21. Jur. in 6.* quòd Judex Delegatus, postquam semel sententiam tulit, sive bene, sive malè, non possit eam revocare & iterum judicare

dicare: quia functus est officio sibi commissio, uti sumitur ex *C. Si compromissarius §. Si verò eligat de Elect. in 6.* & traditur *L. Si ut proprius 4. C. Quomodo & quando Judex sent. proferre deb.* ubi Interpp. docent, si sententia à Judice Delegato invalidè lata sit, v. g. die festo, vel contra partem non citatam, aut absentem non contumacem, finitam esse ejus jurisdictionem. Nisi Delegati sententia nulla sit ob formam mandati non observatam; tunc enim censetur non fuisse usus suà jurisdictione, uti notat Panorm. *in cit. C. p. n. 4. arg. L. Quid tamen 21. ff. de Recept. Arbitr.* Aut nisi sit Judex Delegatus ad universitatem causarum: cum hic Ordinario equiparari soleat, de quo mox. Poterit quoque executor Gratiæ, v. g. Beneficialis, si ob Juris vel facti errorem provisionem irritam fecit, aliam validè facere, ut cum Innocent. notat Panorm. *in C. 1. de Re Judic. n. 28.* Cum enim gratia jam facta effectum consecuta non sit, ideòque permaneat, ejus quoque executio permanere debet. arg. *C. Si super 9. de Offic. Deleg. in 6.* Plures alias limitationes afferunt Decius & Barbatia *in cit. C. 9.*

553. Aliud receptum est de Judice Ordinario. Hic enim, si sententiam ipso Jure irritam tulit, v. g. contra manifestum Jus, potest eam revocare, atque novam sententiam pronunciare. *L. Si Praeses 6. C. Quomodo & quando Jud.* Quia, ut ait Glossa communiter recepta *in L. Judex 55. ff. de Re Judic.* quod nullum est, nullum effectum producit. arg. *L. Si se §. Condemnatum ff. eod. & L. Si expressim 19. ff. de Appellat.* Potest tamen in tali casu etiam Superior adiri, ut revocatà seu potiùs invalidà declaratà sententià ab inferiore Judice invalidè latà aliter judicet. Bartol. *in cit. L. Si expressim n. 34.* ubi *n. 15.* regulam tradit, quòd sicut appellatio totam causam ad Superiorem devolvit, ita etiam devolvere possit nullitas sententiæ latæ. Imò hodie usu fori ubique ferè obtinuit, ut Judex superior de nullitate ab inferiore commissà cognoscat, præsertim si nullitas ex malitia vel injuria Judicis proveniat. Gaill. *L. 1. observ. 127. n. 7. Brunnem. in cit. L. si ut proponis n. 4.* Quod modò dictum est de Ordinario, ipsum posse emen-

emendare sententiam à se invalidè latam, Angel. ac alij, quos sequitur Menoch. *L. 1. Arbitrar. q. 67. à n. 28.* extendunt ad Delegatum Principis. Sed communior aliorum, de qua Gutierrez *L. 1. Canon. qq. c. 2. n. 17.* melius id negat, cum *cit. L. si ut proponis* hunc Delegatum non excipiat. Ipse quoque Judex Ordinarius suam sententiam revocare non potest, si ipso Jure invalida non est: quia nisi ab ea appellatum, ideòque causa ad Superiorem devoluta fuerit, transit in rem judicatam, ita tamen, ut damnum parti condemnatæ inde natum resarcire teneatur.

554. Ratio, cur Judex Delegatus officio suo functus esse censeatur, si sententiam, quamvis ipso Jure nullam, pronunciavit; vel, si alteri delegavit exequendam, ita ut eam reassumere non possit, si Subdelegatus exequi cœpit, tametsi executionem perficere nolit aut non possit: Ordinarius verò his casibus non censeatur functus suo Officio, sed immiscere se ulterius possit. Ratio, inquam, hujus differentiae est, quam Baldus *in cit. L. si ut proponis*, Felin. ac alij afferunt: quia Judex Ordinarius ampliores magisque stabilem jurisdictionem habet, quam alteri delegando aut semel sententiam proferendo saltem habitu & in radice retinet: Judex verò Delegatus potestatem habet angustam & restrictam, ac quasi momentaneam, ita ut, si semel egit, quod mandatum est, omni potestate exutus sit.

555. Quartò. Expirat Jurisdictio Delegati cum termino à Delegante præscripto, ita ut post ejus lapsum procedere amplius nequeat, tametsi res non sit amplius integra: nisi partes ipsæ prorogent jurisdictionem. Videantur, quæ dixi supra *n. 517.* Quibus hinc duo duntaxat addenda sunt. Primum est. Si terminus statuatur certus & nominatus, v. g. *Delegatio valeat usque ad Natalem Domini* aut *diem primum Januarij*, nihil interest, serius an citius Rescriptum Delegationis pervenerit ad Delegatum: nam elapso Natali Dominico, aut primo die Januarij, expirat delegatio & jurisdictio Delegati. Si verò nominatus non sit dies, sed delegatio facta ad medium v. g. *annum, trimestre &c.* tale vel

seme-

semestre vel trimestre primùm incipit currere à die accepti Rescripti. *C. super eo in fine de Appellat.* ubi DD. cum Glossa notant eum diem, quo Delegatus Rescriptum accipit, non esse computandum. Alterum est. Si Judex Delegatus malitiosè impeditur, quò minùs intra præfixum terminum causam absolvat, debet eam alteri Judici, qui neutri parti suspectus sit, intra illud tempus cognoscendam remotà appellatione committere; nisi utraque litigantium pars consentiat, ut lis prorogetur. Ita statuitur *C. Pastoralis 28. §. fin. de Offic. Deleg.* Qui casus est specialis, quo subdelegatus à Delegato SS. Pontificis remotà appellatione procedere potest. Ratio danda est: quia non est consonum æquitati, ut pars una ex propria fraude, impediendo jurisdictionem Delegati, commodum ferat cum alterius partis incommodo.

§ 56. Quintò. Finitur Jurisdictio Delegati, si dignitate, cujus intuitu delegatio ipsi facta est, privatus & depositus fuerit, aut per resignationem vel promotionem eà decesserit. Ita Innocent. in *C. Quoniam 14. de Offic. & potest. Judic. Deleg. n. 1.* Joan. Andr. *n. 4.* Panorm. *n. 8.* ubi communem dicit, contra Joan. Monach. in *C. Statutum de Rescript. in 6. n. 8.* ubi contrarium docet, si dignitas per promotionem amittatur. Ratio patet: quia cum delegatio, uti ponimus, adhæreat dignitati, non potest hâc amissâ ipsa permanere. Transit igitur unâ cum dignitate ad Successorem, & quidem, tametsi res adhuc sit integra, seu causa nondum per Antecessorem fuerit cœpta. *cit. C. Quoniam.* Quin amissâ dignitate amittit jurisdictionem Delegatus, licet judicium jam inchoarit. Innocent & Joan. Andr. *ll. cc. ac alij apud Sanchez L. 8. de Matrim. disp. 27. n. 27.* E contrario, si delegatio fuerit personalis, seu intuitu personæ, & non dignitatis vel officij facta, unâ cum dignitate vel officio non amittetur, tametsi res adhuc sit integra: dummodo Delegatus ob crimen non fuerit depositus. Glossa in *C. Statutum 11. de Rescript. in 6. V. Canonicus, Monach. ibid. n. 7.* Joan. Andr. *n. 20.* Card. Zabarella in *Clement. 2. de Rescript. q.*

6. Decius in cit. C. quoniam col. 6. Ancharan. in C. si gratiose de Rescript. in 6. Tabiena V. Delegare q. 12. n. 13. Flamin. L. 1. de Resignat. Benefic. q. 11. n. 6. Quia sicut Privilegium personale, ita & Personale Rescriptum personæ adhæret, & cum ea perpetuatur, dummodo statum impossibilem & contrarium non assumat. Addit cit. Glossa à communi DD. recepta, quòd si tempore commissionis seu datæ literarum Delegatus capax fuerit, videlicet in Dignitate constitutus vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, eam exequi possit, tametsi tempore præsentationis literarum Dignitatem vel Canonicatum jam resignârit. Et vice versa, si tempore præsentationis sit jam constitutus in Dignitate vel Canonicus Ecclesiæ Cathedralis, nondum verò fuerit tempore commissionis, eam, si intuitu Dignitatis facta sit, exequi non possit: eò quòd in talibus initium spectandum sit. arg. C. si eo tempore 9. de Rescript. in 6.

557. Ex modò dictis dubium emergit, an si Delegatus Principis à Dignitate depositus fuerit, vel eidem renuntiârit, Subdelegatus procedere possit, si res adhuc est integra. Hic rursus distinguendum est inter delegationem factam intuitu Dignitatis, & intuitu Personæ. Si facta est intuitu Dignitatis, Delegato deposito, vel renuntiante, vel ad aliam Dignitatem translato, expirat jurisdictio Subdelegati, si res adhuc est integra, seu negotium à Subdelegato nondum cœptum. Glossa in C. Licet 30. de Offic. Deleg. V. Re integrâ Imola ibid. n. 25. ac alij, contra Hostiens. Panorm. & Barbat. ibid. Ratio est: quia re adhuc integra per mortem Delegati à Principe expirat jurisdictio Subdelegati: ergò etiam per depositionem aliâmvè privationem. Cùm mors naturalis & civilis æquiparentur, quando eadem militat ratio; hîc autem eadem militat, quia per depositionem æquè ac per mortem naturalem Delegatus amittit jurisditionem, si hæc concessa fuerit intuitu Dignitatis. Neque valet, quod contrariæ opinionis DD. dicunt, eo jure causam à Delegato subdelegari, quo eam accepit; cùm igitur eam acceperit jure Dignitatis, eodem

dem eam subdelegare, ac idcirco cum Dignitas non expiret per depositionem, nec subdelegationem ejus intuitu factam expirare. Respondetur enim, hinc solum sequi, quod jurisdictio intuitu Dignitatis delegata non expiret, sed transeat ad successorem in Dignitate; non verò, quod maneat penes Subdelegatum ejus, qui Dignitatem amisit. Huic enim plus juris competere nequit, quam Delegato: Delegato autem amissà dignitate nihil amplius juris competit. Ratio est, quam dedi paulò antè *n. 551. in fin.* quia, ordinariè loquendo, delegatio aut subdelegatio non procedit à Dignitate, sed à Persona: aliàs commissiones Pontificiæ, vel Imperatoriæ, per mortem Pontificis aut Imperatoris etiam re integrâ non expirarent, quia Sedes ac Dignitas Pontificia & Cæsarea semper manent. Fatendum tamen est, posse commissionem procedere non à Persona, sed à Dignitate. Et tunc tametsi Delegans moriatur etiam re integrâ, non tamen expirat jurisdictio Delegati, uti cum Panorm. Franc. Felin. Imol. ac aliorum communi tradunt Covarr. *Practic. qq. c. 11. n. 2. §. Postremò*, & Sanchez *L. 8. de Matrim. disp. 28. n. 44.* quia Dignitas semper manet. Quâ doctrinâ limitatur assertio facta suprâ *n. 536.* Nunquam tamen, ut iidem DD. observant, censetur commissio procedere immediatè à Dignitate Delegantis, nisi in Rescripto exprimatur, v. g. si ibi dicatur *Sedes Apostolica tibi committit.*

558. Si verò causa alicui à Principe delegata sit intuitu personæ, rursus distinguendum est. Si enim Delegans Dignitate deponatur, expirat Subdelegati jurisdictio, quando res adhuc est integra. Non verò expirat, si Delegatus Dignitati aut Canoniciatui renuntiavit, vel ad aliam Dignitatem translatus est. Ratio primæ partis est: quia dum res adhuc est integra, jurisdictio delegata censetur potius pertinere ad Delegantem vel Subdelegantem, ab eoque dependere, ut non semel hætenus dictum est: consequenter si is deponatur, vel aliâ ratione statum impossibilem assumat, cum quo jurisdictio stare nequeat,

non poterit ampliùs in persona Delegati vel Subdelegati fundari. Ratio posterioris partis est: quia si Delegatus, cujus delegatio est personalis, seu in ejus persona, & non in Dignitate vel Officio fundata, renuntiet aut transferatur, nihilominus retinet jurisdictionem quoad illam causam, ut dictum est supra n. 482.

559. De omnimoda cessatione & extinctione Jurisdictionis delegatæ hætenus egimus. Explicandum restat juxta distinctionem factam supra 531. quomodo eadem cesset ad tempus, seu suspendatur. Itaque suspenditur, quando post delegationem jam factam supervenit Delegato aliquod impedimentum, quod usum & exercitium Jurisdictionis non in perpetuum, sed solum ad tempus adimat. Glossa in *C. sciscitatus* 13. de *Rescript. V. Infamem*. Panorm. *ibid.* n. 7. Decius n. 7. ac alij. Quod verum est, sive impedimentum sit naturale, v. g. furor, amentia; sive legitimum, v. g. si Delegatus efficiatur servus, vel infamiam Juris contrahat, utpote quæ ipso facto privationem muneris publici inducit. *L. 2. §. si miles. ff. quib. ex caus. infamia contrah.* Dixi: *infamiam Juris*. Nam si contrahat solum infamiam facti, ex perjurio v. g. aut homicidio, non potest repelli, nisi ex crimine specialiter sit suspectus parti. Tametsi enim criminofus testis, saltem per partis exceptionem, repelli possit. *C. Testimonium 54. de Testib.* non tamen propterea etiam Judex ob crimen & contractam inde facti infamiam repelli poterit, nisi, ut dixi, parti inde suspectus fiat. Rationem discriminis dant Panorm. *l. c.* n. 8. Imola n. 19. Dec. n. 7. quia contra Judicem, si malè judicasse videatur, competit remedium appellationis, ejusque officium est publicum, ac propterea tam facillè recusari non debet. Dixi autem, per temporale impedimentum suspendi Jurisdictionem delegatam: unde illo sublato hæc recuperatur in causa delegata. Anton. *in cit. C. 13. n. 23.* Panorm. n. 10. Decius n. 8.

560. Ob eandem rationem si Delegans sit excommunicatus, aut suspensus, non toleratus, non quidem omnino cessat jurisdictio Delegati, etiam re adhuc integrâ; suspenditur tamen, donec Delegans ab Excommunicatione aut Suspensione sit absolutus. Hostiens. & Dominic. in C. 1. de Offic. Vicarii in 6. Panorm. in C. Licet 30. de Offic. Deleg. n. 8. Tabiena V. Vicarius n. 8. Sanchez L. 3. de Matrim. disp. 30. n. 7. cum Joan. Andr. Anchar. Franco, ac alijs. Si verò negotium à Delegato coeptum sit ante Excommunicationem vel Suspensionem Delegantis, per hujus inhabilitatem non suspenditur Delegati jurisdictio; quia per usum jam est radicata & perpetuata. In quo differt à jurisditione Vicarij Generalis, cum hujus jurisdictio semper, etiam re non amplius integrâ, suspendatur per suspensionem jurisdictionis Episcopi, ut patet ex cit. C. 1. de Offic. Vicarij in 6. & tradit communis DD. apud Sanchez l.c. n. 6.

C A P U T III.

De Foro Continentiæ Causarum.

§. I.

*An Causa Connexa ad idem Forum
pertineant.*

S U M M A R I U M.

561. *Causæ continentales in eodem Foro disceptanda sunt.*
 562. *Continentia causarum provenit vel à personis, vel à rebus, vel ab actione.*
 563. *Afferuntur Leges & rationes de non dividendis causis connexis.*
 564. *Causæ connexæ decidenda sunt à Judice superiore, qui respectu utriusque partis & causæ est competens.*